

RƏHBƏR İŞÇİLƏRİN MƏSULİYYƏTİNİN SİĞORTASI QAYDALARI

Bölmə 1. Ümumi anlayışlar

Əgər qaydaların məzmununda başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, bu Qaydalarda istifadə olunan termin və ifadələr aşağıdakı mənalara daşır:

Sığortalı - sığorta haqqı ödəyən və bu qaydalarla müəyyən edilmiş vəzifələrdə çalışan və ya bu sığorta qaydaları ilə müəyyən edilmiş vəzifələrdə çalışan əməkdaşlarının sığorta obyektindən irəli gələn məsuliyyətinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfidir.¹

Sığorta olunan - bu qaydaları nəzərə almaqla, direktor (rəhbər işçi) vəzifəsini tutmuş, tutan, yaxud, sığorta müddəti ərzində tutacaq hər hansı fiziki şəxs başa düşülür.

Direktorlar (Rəhbər işçilər) - sığorta şəhadətnaməsinin qüvvədə olduğu müddətdən əvvəl və sığorta şəhadətnaməsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində aşağıdakı vəzifələri tutan şəxslər

-Direktorlar, direktor müavinləri, direktor vəzifələrini faktiki olaraq icra edən şəxs, idarə heyətinin sədri, baş menecer və ya şirkətin baş konsulu və ya risk meneceri də daxil olmaqla,menecer (və ya müvafiq yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq ekvivalent rəhbər işçi)

-Audit komitəsi, təftiş komissiyası da daxil olmaqla və bununla məhdudlaşmayan hər hansı daxil komitə üzvü

- Şirkət üçün və ya onun adından çalışan hüquqşünas işçi

Sığortaçı - sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq lisenziyaya malik olan, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan sığorta müqaviləsinin tərəfi olan yerli hüquqi şəxs;

Faydalanan şəxs(lər) - sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta ödənişini almaq hüququ olan şəxs;

Üçüncü tərəf - Sığortalının (sığorta olunanın) qanuna zidd hərəkətləri barədə məlumat verən hər hansı şəxs;

Aktuari - qanunvericiliyə uyğun olaraq iqtisadi-riyazi hesablamalar aparmaqla sığorta haqlarının hesablanmasının əsaslarını müəyyən edən, həmçinin sığorta ehtiyatlarını hesablayan mütəxəssis;

---

¹Sığortalı sığorta müddəti ərzində istənilən vaxt sığortaçıya vəzifələrin siyahısı göndərmək və vəzifələrin siyahısına müstəqil şəkildə dəyişiklik etmək hüququna malikdir, bir şərtlə ki, belə düzəliş edilmiş vəzifələrin siyahısında göstərilmiş bu qaydalarda nəzərdə tutulmuş direktor (rəhbər işçi) vəzifəsinə uyğun vəzifələr olsun.

Sığortalı sığorta müddəti ərzində istənilən vaxtda, Sığortaçıya müvafiq yazılı xəbərdarlıq verməklə, hazırkı sığorta şəhadətnaməsi üzrə sığorta təminatını öz qərarına görə aşağıdakı vəzifələrdən birini tutmuş və ya sığorta müddəti ərzində tutan və ya daşıyan hər hansı fiziki şəxsə şamil etmək hüququna malik ola bilər:

şirkətin direktoru və ya şirkətin göstərişi ilə kənar təşkilatın direktoru vəzifəsinə təyin olunmuş vəzifəli şəxs;

şirkətin, direktora qarşı hər hansı iddia üzrə, belə direktorun şüurlu şəkildə törətdiyi qanuna zidd hərəkəti ilə əlaqədar ikinci cavabdeh şəxs kimi cəlb olunmuş işçisi;əmək münasibətləri ilə əlaqədar qeyri-qanuni hərəkətlərlə əlaqədar şirkətin işçisi; sığorta qaydalarına əsasən sığortalının onun qanuna zidd hərəkətləri ilə əlaqədar iddia irəli sürülməsi nəticəsində meydana çıxan zərəərə görə, həyat yoldaşı və ya birgə yaşadığı insan. Kənar administratorlar və kənar auditorlar sığortalılara aid deyildir.

Sığorta tələbi - sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortalının, sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin sığortaçıya öz vəzifələrini qanunvericiliyə və sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq icra etməsi barədə müraciəti,

Sığorta ödənişi- sığorta hadisəsi baş verdikdə, qanunvericiliyə, həmçinin sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığortaçı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyası,

Sığorta marağı - Sığorta marağı sığorta hadisəsinin baş verəcəyi təqdirdə sığortalının maliyyə itkisinə məruz qalması ehtimalı ilə şərtlənən və onun sığorta obyektini sığorta etdirmək hüququnun əsaslandığı mənafe-dir,

Sığorta haqqı- risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta qanunvericiliyinə uyğun olaraq, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləği,

Sığorta riski və ya risk - sığorta obyektinə bağlı itkilərin və ya zərərlərin yaranmasına səbəb olan hadisənin baş verməsi və ya halın yaranması ehtimalı, həmçinin bu ehtimala qarşı sığortaçının üzərinə götürdüyü öhdəlik,

Sığorta tarifi-sığorta haqqının hesablanması üçün aktuari hesablamalarına əsasən müəyyən edilən faiz dərəcəsi,

Sığorta müqaviləsi - sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində bu sığorta ilə təminatda olan halın baş verməsi nəticəsində dəyən zərərin əvəzinin və ya razılaşdırılan pul məbləğinin ödənilməsinin sığortaçı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşma,

Sığorta şəhadətnaməsi - sığorta müqaviləsinin bağlanması faktını təsdiq edən, sığortaçı tərəfindən sığortalıya və (və ya) sığorta olunana verilən sənəd,

Sığortanın müddəti - sığorta şəhadətnaməsinin qüvvədə olduğu və sığorta şəhadətnaməsində göstərilən müddət,

Gözləmə müddəti - gözləmə müddəti, sığorta hadisəsi nəticəsində həmin müddət ərzində yaranan itkilərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir.

Əhəmiyyətli hallar- Sığortaçının müqavilədən imtina etmək və ya onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən hallar əhəmiyyətli sayılır,

Sığortanın ərazisi-sığorta obyektinin sığortalanmış hesab olunduğu müəyyən ərazi həddləri.

İşçi-işəgötürənlə fərdi qaydada yazılı əmək müqaviləsi (kontrakt) bağlayaraq müvafiq iş yerində haqqı ödənilməklə çalışan fiziki şəxs.

Şərtsiz azadolma məbləği - Azadolma məbləği sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir. Sığortaçı qanunun yol verdiyi həddə və Sığortaçı tərəfindən ödəniləcəyi yazılı şəkildə razılaşıldığı halda zərərin əvəzini ödəyəcəyi hesab edilir. Sığorta Şəhadətnaməsində şərtləndirilmiş şərtsiz azadolma məbləği hər bir zərəre tətbiq olunur. Sığorta şəhadətnaməsinə əsasən ödəniləcək maksimal məbləğ, tətbiq olunan şərtsiz azadolma məbləği istisna olmaqla, məsuliyyət həddinə və ya yarım-həddə bərabər məbləğ olacaq.

İstintaq-aşağıda göstərilmiş şərtlər nəzərə alınmaqla hər hansı Sığortalının (sığorta olunanın) onun qanuna zidd hərəkətləri ilə əlaqədar təhqiqat və istintaq orqanı tərəfindən keçirilən hər hansı rəsmi dinləmə, dindirmə və ya istintaq:

- (i) sığortalı (sığorta olunan) belə dinləmədə, dindirmə və ya istintaqda iştirak etməyə qanunla məcbur olsun,
- (ii) belə təhqiqat və istintaq orqanı Sığortalının belə rəsmi dinləmə, dindirmə və ya istintaq obyektini olduğunu yazılı şəkildə müəyyənləşdirmiş olsun. Sığortalının istintaqda iştirak etməyə gəlmək öhdəliyi ilk dəfə meydana çıxdığı zaman və ya Sığortalının belə rəsmi dinləmə, dindirmə və ya istintaq obyektini olduğu ilk dəfə yazılı şəkildə müəyyən edildiyi halda, İstintaq ilk dəfə keçirilmiş hesab olunacaq. Rəsmi dinləmələrə, dindirmələrə və ya istintaqlara adi yoxlamalar, təftişlər və ya müəyyən edilmiş tələblərə əməl olunmasına nəzarət, daxili (xidməti) istintaqlar və məqsədi bilavasitə sığortalı deyil, təşkilatın fəaliyyət sferasının ümumi yoxlanılması olan hər hansı istintaqlar, təftişlər, yoxlamalar aid edilmir.

Sığorta hadisəsi - Sığortalının üçüncü tərəflərə dəymiş zərəri ödəmək öhdəliyinin, və /və ya bu qaydalarla müəyyən edilmiş sığorta təminatının həcminə müvafiq olaraq, iddia (sığorta tələbi) ilə əlaqədar sığortalanmış xərclərin çəkilməsi üçün əsaslı zərurətin meydana çıxması başa düşülür.

Sığorta məbləği- Sığorta məbləği sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin son həddidir. Sığorta məbləği qanunvericiliklə və ya sığorta müqaviləsi ilə müəyyənləşdirilir. SİĞORTA MƏBLƏĞİ tətbiq olunan şərtsiz azadolma məbləğini çıxmaqla ödənilir.

ABŞ tələbi - Amerika Birləşmiş Ştatları ərazisində irəli sürülən və ya müdafiə olunan, yaxud, Amerika Birləşmiş Ştatlarının, onun ştatlarının, vilayətlərinin, ərazilərinin və ya torpaqlarının hər hansı qanunlarına əsaslanan hər hansı iddia başa düşülür.

Müdafiə xərcləri - Sığorta şəhadətnaməsinə başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, Sığortalı tərəfindən və ya onun adından Sığortaçının əvvəlcədən verilmiş yazılı razılığı (verilməsi əsassız olaraq rədd edilə və

ləngidilə bilməz) ilə çəkilən, iddia ilə əlaqədar istintaq, müdafiə və ya apelyasiya üçün və ya iddia ilə əlaqədar digər əsaslandırılmış və zəruri tədbirlərin görülməsi üçün tələb olunan əsaslandırılmış və zəruri xərcləri, məsrəfləri, ödənişləri və haqları bildirir. Müdafiə xərclərinə məhkəməyə gəliş üçün zəmanət verilməsi ilə, apelyasiya üzrə əks tərəfin çəkdiyi xərclərin əvəzinin ödənilməsinə zəmanət öhdəliyi ilə, əmlaka həbs qoyulması ilə əlaqədar zərərlərin əvəzinin ödənilməsinə zəmanətlə bağlı xərclər daxildir (hər hansı belə zəmanət üçün müraciət etmək və ya ərizə vermək öhdəliyi istisna olmaqla). Müdafiə xərclərinə hər hansı direktorun (rəhbər işçinin) əmək haqları, maaşları, yaxud, başqa ödənişləri, və ya şirkətin hər hansı daxili xərcləri və ya məsrəfləri daxil deyildir. Müdafiə xərclərinə sığortanın şamil olduğu iddianın müdafiəsi ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq, hesabat hazırlamaq, dəlilləri yoxlamaq, müayinə etmək və ya əks dəlillərlə təkzib etmək üçün Sığortalının adından Sığortaçı tərəfindən akkreditasiyalı ekspert qismində təsdiqlənmiş vəkil üçün ödənilən əsaslandırılmış xərclər, məsrəflər, ödənişlər və xidmət haqları daxildir.

Aşkaretmə müddəti - Sığorta şəhadətnaməsinin müddətinin bitməsi və ya vaxtından əvvəl dayandırılması (sığorta haqqının ödənilməməsi səbəbindən ləğvi halları istisna olmaqla) anından başlanan müddəti bildirir ki, bu müddət ərzində Sığortalı belə müddət çərçivəsində Sığorta müddətinin başa çatmasına qədər baş vermiş qanuna zidd hərəkətlər ilə əlaqədar irəli sürülən iddialar barədə məlumat verə bilər.

Hüquqi təmsilçilik xərcləri - Sığortalının Sığortaçıdan əvvəlcədən yazılı razılıq alması (bu cür razılıq əsassız olaraq rədd edill və ya əsassız olaraq ləngidilə bilməz) ilə çəkdiyi, istintaq (təhqiqat) və ya məhkəmə istintaqında iştirakı qanunla məcburi hesab edildiyi halda hüquqi təmsilçilik məqsədi ilə ödənilən əsaslı və zəruri xərclər başa düşülür.

Zərər dedikdə, iddia ilə əlaqədar hər hansı məbləğlər başa düşülür. İddiaya aşağıdakılar daxildir:

- a) Müdafiə xərcləri:
- b) İctimaiyyətlə əlaqələr üzrə xərclər,
- c) Hüquqi təmsilçilik xərcləri.

Aşağıdakılar zərəərə aid deyildir:

- a) Sığortaya cəlb olunmayan cərimələr və haqlar,

- b) Vergi ödənişləri və vergi sanksiyaları,
- c) Kompensasiya xarakteri daşımayan, o cümlədən, cəza kimi müəyyən edilmiş ödənişlər, məhkəmə tərəfindən müəyyən edilmiş zərəri aşan məbləğlər,
- d) İşçilərin gəlirləri,
- e) Qanuna görə sığortaya cəlb olunmayan məsələlər.

Yuxarıda qeyd olunanlara baxmayaraq, əmək münasibətləri ilə əlaqədar qanuna zidd hərəkətləri iddialardan istisna etməklə zərəre bütün iddialara aid olan cərimə ödənişləri və çoxqat məbləğdə alınan zərər (hər hansı itkilər) (qüvvədə olan qanunvericiliyə müvafiq tətbiq olunarsa) daxildir (sığorta şəhadətnaməsinin digər şərtləri və məhdudiyyətləri, o cümlədən, gəlirlərə, mənfəətə və ya qəsdlə törədilən cinayətlərə aid olan istisnalar nəzərə alınmaqla).

Çirkləndirici maddələr — bərk, maye və ya qaz halında olan, bioloji, radioloji və ya isti qıcıqlandırıcı və ya çirkləndirici təsirə malik hər hansı maddə, o cümlədən, lakin bununla məhdudlaşmamaq şərtilə, tüstü, buxar, zəhərli kif göbələkləri, duda, qazlar, turşular, qələvilər, hər hansı nüvə və ya radioaktiv materiallar, kimyəvi maddələr, atmosfərə buraxılan tullantılar, qoxular, silisium birləşmələri, çirkab sular, neft və neft məhsulları, tibbi tullantılar, asbest, asbest tərkibli məhsullar, kif, göbələklər və göbələk mənşəli məhsullar, qurğuşun və qurğuşun tərkibli maddələr, eləcə də, tullantılar başa düşülür. Tullantılara, emal olunmuş, bərpa olunmuş və regenerasiya olunmuş materiallar. Lakin çirkləndirici maddələrin siyahısı sadalananlarla məhdudlaşmır.

Qiymətli Kağızlar — Sığortalı tərəfindən buraxılan aşağıdakı qiymətli kağızlardan hər hansı birini bildirir:

- a) Səhmlər, istiqraz və rəqələri, digər buraxılan qiymətli kağızlar, borc qəbzləri, borc sənədləri, veksellər və ya digər qiymətli borc kağızları, eləcə də:
- b) Səhmlərdə iştirak hüququnu təsdiqləyən dəlillər, qəbzlər, depozit sertifikatları və ya yuxarı bəndində sadalanmış hər hansı qiymətli kağızlara mülkiyyət hüquqlarını təsdiqləyən digər sənədlər.

Ərizə forması — Sığorta Şəhadətnaməsinin əldə edilməsi üçün müraciət olunarkən Sığortalı tərəfindən təqdim edilmiş və faktiki olaraq Sığortaçı tərəfindən qəbul edilmiş ərizə forması və onu müşayiət edən

bütün məlumatlar və sənədlər və təqdim edilmiş sənədlərdə istinad olunan məlumatlar, və Sığortaçı tərəfindən verilmiş, Sığorta Şəhadətnaməsinə əsasən dəyişdirilən və ya yenilənən və ya müddəti uzadılan hər hansı digər sığorta şəhadətnaməsinə aid ərizə formaları və müşayiətedici məlumat və sənədlər.

İddia-aşağıda qeyd olunanlardan hər hansı birini ifadə edir:

- a) bu qaydalarda nəzərdə tutulmuş hüquq pozuntusuna görə Sığortalı qarşısında yazılı tələb, yazılı bildiriş və ya yazılı məlumat,
- b) hüquq pozuntusu nəticəsində Sığortalı əleyhinə mülki və ya arbitrai icraatı, o cümlədən, hər hansı vasitəçilik və ya hər hansı başqa müvafiq hüquq mühafizə vasitələri, yaxud, prosedurları
- c) hüquq pozuntusuna görə Sığortalı əleyhinə qaldırılmış cinayət işi və ya məhkəmə işi,
- d) hüquq pozuntusuna görə Sığortalı əleyhinə rəsmi məhkəmə icraatı və ya cinayət işi.

İddia (sığorta tələbi) ilk dəfə, Sığortalı tərəfindən yazılı tələb, yazılı bildiriş və ya yazılı məlumat əldə edildiyi andan, yaxud, müvafiq məhkəmə sənədlərinin Sığortalıya təqdim edildiyi andan Sığortalı əleyhinə irəli sürülmüş hesab olunur. Bu qaydalarda nəzərdə tutulmuş qanuna zidd hərəkət, yaxud, eyni vəziyyətlərdən irəli gələn bir-biri ilə əlaqədar və ya ardıcıl bir sıra qanuna zidd hərəkətlər nəticəsində meydana çıxan və ya ona aid olan və ya onunla əlaqədar olan istənilən sayda iddialar bir iddia kimi nəzərə alınmalıdır.

Qiymətli kağızlar ilə bağlı iddia dedikdə ölkənin qiymətli kağızlar ilə bağlı müvafiq qanunvericiliyinin pozulması və ya qiymətli kağızların alışı və ya satışı ilə bağlı hər hansı qanunsuz hərəkət ilə əlaqədar hər hansı yazılı tələb, məhkəmə işi, inzibati, mülki, cinayət və ya məhkəmə icraatı və ya istintaqı başa düşülür. Qiymətli kağızlar ilə bağlı iddia həm də şirkətə qarşı hər hansı inzibati və ya müvafiq tənzimləyici dövlət orqanının və ya məhkəmə icraatı və ya araşdırması ilə bağlıdır (bir şərtlə ki, qiymətli kağızlar ilə əlaqədar belə iddia həm də sığorta olunana da qarşı qaldırılmışdır)

İctimaiyyətlə əlaqələr üzrə xərclər — İddia ilə əlaqədar olaraq işgüzar əlaqələr xoşagəlməz hallardan irəli gələn təsirlərin qarşısını almaq məqsədi ilə, Sığortalı tərəfindən Sığortaçının əvvəlcədən alınan yazılı razılığı (bu cür azılığın verilməsi heç bir əsas olmadan rədd edilə və ya ləngidilə bilməz) ilə çəkilmiş, məsləhətçilərin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə xidmətlərinin ödənilməsi üçün əsaslı və zəruri ödənişlər, xərclər və məsrəflər başa düşülür.

Qabaqcadan nəzərdə tutula bilməyən xərclər - Sığortaçı tərəfindən təsdiqlənmiş müdafiə xərcləri və ya hüquqi təmsilçilik xərcləri başa düşülür.

Törəmə cəmiyyət (şirkət) - Sığortalının Sığorta müddətinin başlanma anında bilavasitə və ya dolayısı ilə, bir və ya bir neçə digər təşkilatların vasitəçiliyi ilə:

- a) Səhmdarların hər hansı ümumi iclaslarında səsvermə hüququna nəzarət etdiyi,
- b) Səs hüququna malik səhmlərin 50%-dən çox hissəsinə sahib olduğu: və /və ya
- c) İdarə heyəti tərkibinə nəzarət etdiyi, və /və ya
- d) Sığorta şəhadətnaməsinin qüvvəyə minməsindən sonra və sığorta müddəti ərzində nəzarəti əldə etdiyi, müəyyən etdiyi və ya başqa bir qaydada öz üzərinə götürdüyü şirkətlər.

Kənar təşkilat törəmə cəmiyyət (şirkət) hesab olunmur.

Sövdələşmə/Əməliyyat dedikdə, sığorta şəhadətnaməsində başqa cür nəzərdə tutulmayıbsa,, aşağıdakılar başa düşülür:

- a) Sığortalının başqa bir təşkilatla birləşməsi, və ya Sığortalının digər bir təşkilata birləşməsi, və ya Sığortalının aktivlərinin hamısının, yaxud, böyük hissəsinin bir şəxsə, və ya təşkilata və ya birgə fəaliyyət göstərən şəxslər qrupuna və /və ya təşkilatlar qrupuna satılması, əgər belə fəaliyyətlər nəticəsində Sığortalının hüquq varisi hesab olunmazsa, və ya
- b) Sığortalının öz aktivlərinin 50%-dən çox hissəsini hər hansı şəxsə və ya təşkilata, yaxud, birgə fəaliyyət göstərən şəxslər və ya təşkilatlar qrupuna satması (qanunvericiliyə müvafiq olaraq, aktivlərin satışı Sığortalının qərarlarına təsir göstərmək imkanı verirsə), və ya
- c) “Hər hansı şəxs və ya təşkilat, yaxud, birgə fəaliyyət göstərən şəxslər və ya təşkilatlar tərəfindən Sığortalının rəhbər işçilərinin əksəriyyətinin təyininə nəzarətin əldə olunması, və ya
- d) Kənar administratorun təyini zamanı sığortalının təsviyəsi, müflisləşməsi və ya ödəmə qabiliyyətinin olmaması.

Kənar inzibatçı (administrator) - Kənardan təyin olunan hər hansı vəkalətli şəxs, konkurs üzrə rəhbər, arbitra) rəhbəri /təsviyəçi, inzibati rəhbər, sahibliyə yiyələnmiş ipoteka kreditörü və ya bu kimi şəxslər və ya belə şəxsin hər hansı işçiləri başa düşülür.

Kənar təşkilat dedikdə aşağıdakılar başa düşülür:

- a) Qeyri-kommersiya təşkilatı,
- b) Sığorta şəhadətnaməsində sadalanan digər təşkilatlar.

Kənar təşkilatlara, sığorta şəhadətnaməsində başqa cür nəzərdə tutulmayıbsa, aşağıdakılar daxil deyildir:

- a) Sığorta müddətindən əvvəl, sonra və ya bu müddətin başlanması anında şirkətdə, buraxılmış və yerləşdirilmiş səs hüququ olan səhmlərin 10%-dən az hissəsinə sahib olanlar (lakin bu təşkilat törəmə cəmiyyəti (şirkəti) olmamalıdır)
- b) Amerika Birləşmiş Ştatları ərazisində və Amerika Birləşmiş Ştatlarının tabeçiliyində olan ərazilərdə qeydə alınanlar,
- c) Amerika Birləşmiş Ştatlarında və Amerika Birləşmiş Ştatlarının asılı ərazilərində hər hansı qiymətli kağızlara sahib olanlar,
- d) Sığorta müddətinin başlanğıc tarixinə xalis aktivləri mənfə olanlar.

Qeyri-Kommersiya Təşkilatı - yalnız xeyriyyəçilik və sosial məqsədlərlə və ya hər hansı sahibkarlıq fəaliyyəti növünə yardım məqsədləri ilə yaradılmış hər hansı təşkilatı bildirir, bu şərtlə ki, bu təşkilatın təsis sənədləri, onun əldə edilmiş gəlirinin və ya əmlakının onun üzvləri (iştirakçıları) arasında bölüşdürülməsinə yol verilməsin.

İşçinin Gəlirləri (Müavinətlər) - Şirkət işçinin əmək müqaviləsinin müddətinin uzatdığı, onu əvvəlki yerinə bərnə etdiyi və ya onunla əmək müqaviləsi bağladığı halda, işçinin əldə etməyə hüququ olan və ya Ola bilən, əmək müqaviləsinə əsasən ödəniləcək hər hansı məbləğ başa düşülür. Bura, heç bir məhdudiyət qoyulmadan, aşağıdakılar daxildir:

- a) Səhmlər, iştirak payları, səhm opsiyonları, fond opsiyonları, eləcə də, işçilərin maddi həvəsləndirilməsi üzrə hər hansı proqramlarda nəzərdə tutulan hər hansı hüquqlar;
- b) Hər hansı opsiyonlarda və ya opsiyon proqramlarında, eləcə də, işçilərin maddi həvəsləndirilməsi üzrə hər hansı proqramlarda iştirak;
- c) Pul mükafatları və ya həvəsləndirici ödənişlər, eləcə də, maddi həvəsləndirmə proqramı çərçivəsində ödənişlərin əldə edilməsinə hər hansı hüquqlar (aydınlıq üçün qeyd etmək lazımdır ki, bura hər hansı komisyon ödənişləri, güzəştlər və ya onlara aid hüquqlar daxil edilmir);
- d) İşdən çıxarıma zamanı və ya ştatdakı ixtisarla əlaqədar müavinətlərin ödənilməsi və ya belə

ödənişlərə hüquqlar;

e) Ödənişli və ya ödənişsiz məzuniyyətlərlə əlaqədar hər hansı güzəştlər, ödənişlər və ya hüquqlar;

f) Qeyri-pul ödənişləri, o cümlədən, xidməti nəqliyyatın təmini, ezamiyyət xərcləri, mobil və stasionar telefon əlaqəsinə görə xərclər, tibbi sığorta və ya həyat sığortası, təlim və ya ixtisasartırma, eləcə də, avadanlıq təmini, lakin bununla məhdudlaşmamaq şərtilə;

g) Hər hansı ehtiyat fondlarına, qarşılıqlı yardım kassalarına, pensiya fonduna ödənişlər və ayırmalar, eləcə də, işçiyə, onun təqaüdə çıxması, müəyyən yaş həddinə çatması zamanı və ya müəyyən bir hadisə ilə əlaqədar olaraq işçiyə əlavə ödənişlərin ödənilməsinə yönəldilmiş hər hansı başqa hesablara, fondlara və ya proqramlara aid ödənişlər;

h) Şirkətin, əmək müqaviləsinin iddia edilən ədalətsiz şərtləri ilə əlaqədar olaraq ödəməli olacağı hər hansı məbləğ, Şirkətin belə əmək müqaviləsi şərtlərinə müvafiq olaraq fəaliyyət göstərdiyinə baxmayaraq.

Bölmə II. Təminat

1. Sığorta sinfi .

Qeyri-həyat sığorta sahəsinə aid olan Rəhbər İşçilərin Məsuliyyətinin sığortası üzrə aşağıdakı hallara təminat verən ümumi mülki məsuliyyətin sığortası sinfi.

2. Sığorta obyektı — Sığortalının (sığorta olunanın) qanunsuz hərəkətinə görə üçüncü şəxslər tərəfindən qaldırılan iddialara görə məsuliyyətindən irəli gələn əmlak mənafeyi

3. Sığorta predmeti - Sığortalının (sığorta olunanın) qanunsuz hərəkətinə görə üçüncü şəxslər tərəfindən qaldırılan iddialara görə məsuliyyətindən irəli gələn əmlak mənafeyinin aid olduğu məbləğ.

4. Sığorta təminatının həcmi

4.1. Sığorta Təminatı A. Direktorların (rəhbər işçilərin) əmlak maraqlarının sığortalanması

Sığortaçı üçüncü tərəfin Sığortalının (Sığorta olunanın) qarşısında qaldırdığı iddiadan irəli gələn hər hansı zərəri sığortalının adından yaxud sığortalıya ödəyəcək, lakin, şirkət üçün qanunla qadağan edilmiş

və şirkətin bu cür zərəri kompensasiya etməyə yazılı surətdə razılaşmış olduğu hallar istisna təşkil edir. Sığorta şəhadətnaməsində başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, hadisə yalnız o zaman sığorta hadisəsi hesab edilir ki, sığorta müddəti yaxud aşkar olunma müddəti (əgər tətbiq olunursa) ərzində iddia birinci dəfə olaraq Sığortalı qarşısında qaldırılsın və Sığortaçıya yazılı surətdə bildirilsin.

4.2. Sığorta Təminatı B. Şirkətin zərərin ödənilməsi ilə bağlı əmlak maraqlarının sığortalanması

Sığortaçı üçüncü tərəfin şirkət qarşısında qaldırdığı iddiadan irəli gələn hər hansı zərəri şirkətin adından yaxud şirkətə yalnız o halda ödəyəcək ki, şirkət bu cür zərəri kompensasiya etməyə yazılı surətdə razılaşmış olsun və bu, şirkət üçün qanunla qadağan edilməmiş olsun. Sığorta şəhadətnaməsində başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, hadisə yalnız o zaman sığorta hadisəsi hesab edilir ki, sığorta müddəti yaxud aşkaretmə müddəti (əgər tətbiq olunursa) ərzində tələb birinci dəfə olaraq Sığortalı qarşısında qaldırılsın və Sığortaçıya yazılı surətdə bildirilsin.

sığorta şəhadətnaməsində başqa cür də şərtləndirilə bilər.

4.3. Sığorta Təminatı C. Qiymətli kağızlarla bağlı zərərin sığortalanması

Sığortaçı təminatın şamil olunduğu hallar çərçivəsində Sığortalının qanuna zidd hərəkətinə görə qiymətli kağızlarla bağlı iddialar nəticəsində Sığortalı tərəfindən yaranan zərərin əvəzini ödəyəcək.

4.4. Sığorta Təminatı D. İstintaqa dair xərclərin sığortalanması

Sığortaçı Sığortalıya (sığorta olunana) kompensasiya ödədiyi halda istintaq ilə əlaqədar sığorta olunan tərəfindən və ya onlar adından yaranan əqlabatən xərclərin əvəzini Sığortalı və ya Sığorta olunan adından ödəyəcək.

5. Sığorta təminatı ilə əhatə olunan risklər

5.1 Sığorta şəhadətnaməsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, bu Qaydalara əsasən Sığortaçı Sığortalıya (sığorta olunana) aşağıda qeyd olunanlar üzrə sığorta təminatı verir:

5.5.1. Sığortalının (sığorta olunanın) xidməti vəzifəsi ilə əlaqədar səlahiyyətləri çərçivəsində mülki hüquq pozuntusu nəticəsində yaranmış məsuliyyəti:

5.1.3. Sığortalının ona verilmiş səlahiyyətlər çərçivəsində və müvafiq dərəcədə təsir göstərən hər hansı faktiki və ya nəzərdə tutulan hərəkəti, səhvi, qanuna zidd hərəkəti, dəqiq olmayan informasiya verməsi,

yanlış və aldadıcı məlumatı, fəaliyyətsizliyi, səhlənkarlığı, zəmanətləri və ya səlahiyyətləri pozması və ya fidusiar (qəyyumluq) və ya digər öhdəlikləri pozması, və ya digər hərəkətləri,

5.1.2. Sığortalının (sığorta olunanın) əmək münasibətlərini tənzimləyən hüquq normalarının pozuntusu nəticəsində yaranmış məsuliyyəti

a) Ədalətsizcəsinə, səhvən və ya qanundan kənar surətdə işdən çıxarma, əmək müqaviləsinin dayandırılması və ya ləğvi, o cümlədən, əmək münasibətləri çərçivəsində hər hansı öhdəliklərin pozulması;

b) Sıxışdırma (o cümlədən, iş yerində cinsi zəmində sataşma, iş yerində sıxışdırma, irqi təzyiq və ya əmək qabiliyyətinin məhdudluğuna görə təzyiq, eləcə də, hər hansı başqa xarakterli təzyiq, o cümlədən, iş yerində ehtimal olunan sıxışdırma hallarına imkan yaradan vəziyyətin yaradılması və ya belə vəziyyətin yaradılmasına yol verilməsi, nalayiq eyhamlar və ya cinsi xarakterli istəklər və ya cinsi xarakterli başqa şifahi, vizual və ya fiziki hərəkətlər, yaxud, iş yerində digər sıxışdırma halları);

c) Hər hansı xarakterli diskriminasiya (ayrı-seçkilik), bilavasitə və ya dolayısı ilə, qərəzli və ya qərəzsiz, o cümlədən, əmək münasibətlərini tənzimləyən hər hansı yerli və ya xarici qanunvericiliyin pozulması və ya işə düzəltmə zamanı, o cümlədən, lakin heç bir məhdudiyət qoyulmadan, irqi mənsubiyyət, dərinin rəngi, dini etiqadlar, yaş, cins, milliyyət, məhdud əmək qabiliyyəti, cinsi üstünlük, hamiləlik və ya qorunan status baxımından diskriminasiya,

d) Cəza xarakterli tədbirləri,

e) İşə düzəltmə zamanı işçiyə və ya namizədə əmək münasibətləri ilə əlaqədar yanlış informasiyanın verilməsi, yalan məlumatların şifahi və ya yazılı şəkildə qəsdən yayılması,

f) Əmək münasibətləri ilə əlaqədar təhqirlər, böhtan və ya şəxsi həyata müdaxilə,

g) İşə qəbul zamanı və xidməti vəzifədə irəliləmə üçün ədalətsiz və ya qeyri-qanuni imtina, vəzifənin aşağı salınması və ya əsassız nizam-intizam tədbirləri,

h) İşçinin öz karyerasında yüksəlmə imkanlarından qeyri-qanuni şəkildə məhrum edilməsi,

i) İşçiyə, onun daimi ştata keçirilməsinə qeyri-qanuni imtina edilməsi,

j) Səhv, əsassız və ya laqeydcəsinə qiymətləndirmə,

k) İşçiyə müvafiq zəmanətlərin verilməməsi (o cümlədən, işçiyə münasibətdə mənfi rəylər və ya təhqiredici bildirişlər və ya işçi barədə başqa düzgün olmayan məlumatların təqdim edilməsi):

l) İşə düzəltmə və əmək şəraitinin yaradılması baxımından lazımi və ardıcıl qaydaları və prosedurları təmin etmək və ya qəbul etmək bacarığına malik olmamaq:

m) Əsassız zəmanətlər, işə etinasızcasına qəbul etmə, laqeyd nəzarət, işçilərin qanundan kənar şəkildə laqeydcəsinə saxlanması, təlimi və ya qiymətləndirilməsi,

n) Əmək münasibətləri ilə əlaqədar aşağıda verilən digər hərəkətlər:

o) Şəxsi həyata müdaxilə,

p) Hörmətdən salma, təhqir etmə,

q) Emosional sarsıntı vəziyyətinə çatdırma, və ya

r) Yuxarıdakılarla əlaqədar hər hansı mülki hüquqların pozulması, və ya

s) Əmək münasibətləri çərçivəsində hər hansı başqa qeyri-qanuni hərəkətlər,

Qeyd: 5.1.2-ci maddədə qeyd olunmuş hərəkət, səhv, fəaliyyətsizlik və ya əsaslar hər hansı şirkətin keçmiş, mövcud, gələcək və ya potensial işçisi ilə əmək münasibətlərinə və ya nəzərdə tutulan əmək münasibətlərinə, yuxarıda qeyd olunanlardan hər hansı birinin bilavasitə və ya dolayısı ilə baş verib — verməməsindən, qərəzli və ya qərəzsiz törədilib - törədilməsindən asılı olmayaraq, aid edilir.

Ədalətsiz işə düzəltmə şərtlərini nəzərdə tutan hər hansı faktiki və ya ehtimal edilən əmək müqaviləsini bağlanması əmək münasibətlərini tənzimləyən hüquq normalarının pozuntusu hesab olunmur.

Sığortalının hər hansı sifarişçisinə, müştərisinə, təchizatçısına və ya distribütoruna, yaxud, kənar təşkilatın işçisinə münasibətdə həm ayrılıqda, həm də qrup şəkildə əmək münasibətləri ilə əlaqədar qanuna zidd hərəkət (bilavasitə yaxud dolayısı ilə baş verib-verməməsindən asılı olmayaraq) yalnız faktiki və ya nəzərdə tutulan diskriminasiyanı və ya cinsi təzyiqləri bildirir.

Bölmə III. Sığorta şəhadətnaməsinin təminat həcmində genişləndirilməsi

Sığortaçı ilə xüsusilə razılaşdırılaraq sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş təminat həcmi aşağıdakı qaydada genişləndirilə bilər:

1. Əvvəlcədən nəzərdə tutula bilməyən xərclərin ödənilməsi

1.1. Sığortalı tərəfindən müdafiə xərcləri və ya hüquqi təmsilçilik xərcləri çəkilənə qədər Sığortalının yazılı təsdiqi əsaslı şəkildə əldə oluna bilmədiyi halda, Sığortaçı Sığortalının çəkdiyi belə əvvəlcədən nəzərdə tutula bilməyən xərclərə görə, Sığortalının Sığortaçının əsaslandırılmış yazılı razılığını tələb edə bildiyi vaxta qədər öz retrospektiv (əks təsirə malik olan) təsdiqini verməyə razılaşıır.

Lakin Sığortalı əvvəlcədən nəzərdə tutula bilməyən xərclərin ödənilməsinə zərurət yaratmış iddia və ya istintaq barədə Sığortaçını mümkün qədər tez bir zamanda xəbərdar etməlidir. Əvvəlcədən nəzərdə tutula bilməyən xərclər sığorta şəhadətnaməsi üzrə sığorta təminatının tam və ya qismən şamil edilmədiyi iddia ilə əlaqədar ödənilərsə, yaxud, belə iddia sığorta təminatından çıxarılması müəyyən edilərsə, bu halda sığorta təminatının şamil edilmədiyi şəxslərə görə və ya şəraitlərlə əlaqədar ödənilmiş bütün məbləğlər belə sığorta təminatına hüququ çatmayan şəxsin tələbi ilə Sığortaçıya qaytarılmalıdır.

2. Hüquq təmsilçiləri və hüquq varisləri

2.1. Sığortalının ölümü, əmək qabiliyyətini itirməsi, ödəmə qabiliyyətinin olmaması və ya müflisləşməsi halında, iddia nəticəsində meydana çıxan zərəri Sığortalının hüquq təmsilçilərinə və ya hüquq varislərinə ödəyəcək, lakin o şərtlə ki, belə iddia hüquq təmsilçilərinin və ya varislərinin deyil, yalnız Sığortalının özünün qanuna zidd hərəkətinə əsaslansın. Bu sığorta təminatı yalnız iddia, sığorta müddəti və ya, müvafiq olarsa, aşkaretmə müddəti ərzində ilk dəfə irəli sürüldüyü və bildirildiyi hallarda tətbiq olunur, bu şərtlə ki, belə iddiaya sığorta şəhadətnaməsinə müvafiq olaraq, bilavasitə Sığortalı qarşısında irəli sürülmüş sığorta təminatı şamil edilmiş olsun.

3. Birgə əmlak cavabdehliyi

3.1. Sığortaçı Sığortalının qanuni həyat yoldaşına qarşı iddia nəticəsində meydana çıxmış zərəri, iddia sırf onların birgə əmlakı ilə əlaqədar irəli sürülərsə, ödəyəcək, Bu sığorta təminatı yalnız iddia, sığorta

müddəti və ya, müvafiq olarsa, aşkar etmə müddəti ərzində ilk dəfə irəli sürüldüyü və bildirildiyi hallarda tətbiq olunur, bu şərtlə ki, belə iddia sığorta şəhadətnaməsinə müvafiq olaraq, bilavasitə Sığortalı qarşısında irəli sürülmüş sığorta təminatı şamil edilmiş olsun. Sığortalının qanuni həyat yoldaşının qanuna zidd hərəkəti ilə əlaqədar iddiaya heç bir sığorta təminatı şamil edilmir.

4. Aşkaretmə müddəti

4.1. Sığorta müddətinin başa çatmasından və ya sığorta şəhadətnaməsinin vaxtından əvvəl dayandırılmasından sonra (sığorta haqqının ödənilməməsi səbəbindən dayandırılma istisna olmaqla) sığorta şəhadətnaməsinin müddəti uzadılmırsa və ya o, direktorların və rəhbər işçilərinin cavabdehliyinin Silləşdirilməsi üzrə başqa bir müqavilə ilə əvəz olunmursa, Sığortalı aşkaretmə müddəti hüququna malik ola bilər:

a) avtomatik verilən 60 gün, və ya

b) əlavə sığorta haqqının ödənilməsindən sonra, sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş müddəti

Sığortalı aşkaretmə müddətinin verilməsini yazılı şəkildə tələb edə və Sığortaçı tərəfindən tələb edilmiş

müvafiq əlavə sığorta haqqını sığorta müddətinin başa çatmasına və ya sığorta şəhadətnaməsinin

vaxtından əvvəl dayandırılmasına qədər, yaxud, Sığortalı və Sığortaçı arasında razılaşdırılmış və sığorta

Şəhadətnaməsində göstərilmiş hər hansı başqa müddətlərdə ödəyə bilər. Aşkaretmə müddətinin verilməsinə görə ödəniləcək heç bir sığorta haqqı geri qaytarılmır. Sığorta şəhadətnaməsi sığorta

haqqının ödənilməməsi səbəbindən xitam edildiyi halda, aşkaretmə müddəti təmin edilmir.

5. Risk dərəcəsinin dəyişməsi

5.1. Törəmə cəmiyyət (şirkət)

Sığortalının hər hansı törəmə cəmiyyətə (şirkətə) aid sığorta təminatı yalnız belə təşkilatın törəmə cəmiyyət (şirkət) olduğu müddət ərzində, o cümlədən, aşağıdakı hallarda baş vermiş qanuna zidd hərəkətlərə tətbiq olunur:

5.1.1 Əgər Sığortalı sığorta müddəti ərzində aşağıda sadalananlara uyğun gələn törəmə cəmiyyəti yaradar və ya əldə edərsə:

a) Aktivlərin dəyəri sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş aktivlərin ümumi dəyərini aşmayan

b) Amerika Birləşmiş Ştatlarından və ya Amerika Birləşmiş Ştatlarının tabeliyində olan ərazilərindən kənar qeydiyyatdan keçən, və ya

c) Amerika Birləşmiş Ştatlarında biryaların və digər ticarət təşkilatçılarının qiymət təyini siyahılarına daxil olan qiymətli kağızlara sahib olmayan, və ya

d) Sığorta müddətinin başlanğıc tarixinə xalis aktivləri mənfi olmayan hər hansı törəmə cəmiyyəti (şirkəti).

Bu halda, sığorta təminatı belə törəmə cəmiyyətin (şirkətin) sığortalısına, törəmə cəmiyyətin (şirkətin) satın alındığı və ya yaradıldığı andan baş vermiş qanuna zidd hərəkətlərlə əlaqədar iddiaya şamil edilir.

5.1.2. Törəmə cəmiyyətin (şirkətin) satın alınması və ya yaradılması zamanı 5.1.1 maddəsinin şərtləri yerinə yetirilməzsə, Sığortalı belə törəmə cəmiyyətə (şirkətə) sığorta təminatının verilməsi ilə əlaqədar qərarları qəbul etməsi üçün Sığortaçıya 45 gün ərzində bütün zəruri məlumatları təqdim etməlidir.

5.1.3. Sığortaçının tələbi ilə əlavə informasiyanın təqdim edilməsi, əlavə sığorta haqqının ödənilməsi, eləcə də, Sığortaçının tələb etdiyi və Sığortalının qəbul etdiyi əlavə şərtlərin və müddələrin əlavə razılaşdırılması şərtlə, sığorta şəhadətnaməsindən irəli gələn sığorta təminatı:

a) Belə törəmə cəmiyyətin (şirkətin) satın alınmasından və ya yaradılmasından sonra baş verən qanuna zidd hərəkətin törədilməsinə görə, 5.1.1 maddələrin tələblərinə cavab verməyən törəmə cəmiyyətin (şirkətin) Sığorta olunanlarına şamil oluna bilər,

b) Hər hansı törəmə cəmiyyətin (şirkətin) satın alınması anına qədər, belə törəmə cəmiyyətin (şirkətin) direktorlarının və rəhbər işçilərinin qanuna zidd hərəkətlərinə görə şamil olunur.

c) Sığorta təminatı əvvəlki müddət ərzində satın alınmış və ya yaradılmış hər hansı törəmə cəmiyyətə (şirkətə) tətbiq olunur, bu şərtlə ki, Sığortaçı belə sığorta təminatının verilməsinə yazılı razılıq versin.

5.2. Sövdələşmə /Əməliyyat

5.2.1. Əgər Sığorta müddəti ərzində sövdələşmə həyata keçirilərsə, sığorta şəhadətnaməsi üzrə sığorta təminatı yalnız sövdələşmənin qüvvəyə minməsinə qədər törədilmiş qanuna zidd hərəkətlərə tətbiq olunur. Sığortalı hər hansı sövdələşmə barədə Sığortaçıya mümkün qədər qısa zamanda, lakin sövdələşmənin qüvvəyə mindiyi andan etibarən 30 gündən gec olmayaraq, məlumat verməlidir. Bu halda, Sığortaçı aşağıdakı şərtlərə əməl etməklə, sövdələşmənin bağlanması ilə əlaqədar olaraq yeni Şərtlərlə sığorta təminatını təqdim edə bilər:

a) Sığortalı sövdələşməyə aid sənədləri baxılmaq üçün Sığortaçıya əlavə olaraq təqdim etməlidir, və

b) Sığortalı Sığortaçının tələblərinə müvafiq olaraq təqdim olunmuş yeni sığorta təminatına görə müvafiq sığorta haqqını ödəməlidir.

5.3.Sığorta müddəti ərzində qiymətli kağızların buraxılması və yeni buraxılışların qeydiyyatına alınması

5.3.1. Əgər sığorta müddəti ərzində Sığortalının qiymətli kağızlarının yeni ictimai (açıq abunə ilə) və ya özəl (qapalı abunə ilə) yerləşdirilməsi və ya belə qiymətli kağızların başqa fond biryasında qiymət təyini zamanı sığortalı sığortaçıya emissiya prospektlərini, fond birialarına, bazarlara, səlahiyyətli nəzarət orqanlarına və tənzimləyici dövlət orqanlarına təqdim olunan sənədləri, eləcə də, qiymətli kağızların faktiki və ya nəzərdə tutulan özəl (qapalı abunə ilə) və ya ictimai (açıq abunə ilə) yerləşdirilməsi üçün hazırlanmış, emissiya ilə əlaqədar informasiyanın aşkarlanmasına dair digər sənədləri təqdim edərsə, qiymətli kağızların belə açıq emissiyası və ya fərdi yerləşdirilməsi və ya fond birgasında yeni qiymət təyini üçün sığorta təminatı Sığortaçı tərəfindən, onun öz qərarına görə təmin oluna bilər. Belə əlavə sığorta təminatının verilməsi üçün Sığorta şəhadətnaməsinin müddəalarında və şərtlərində dəyişikliklərin edilməsi və /və ya riskin artmasını nəzərə alaraq, əsaslandırılmış əlavə sığorta haqqının ödənilməsi tələb oluna bilər.

5.3.2. Yuxarıda qeyd olunmuş bəndə müvafiq olaraq, Sığortalı və Sığortaçı Sığorta Şəhadətnaməsində dəyişikliklərin edilməsi barədə razılığa (o cümlədən, əlavə sığorta haqqının ödənilməsi barədə razılığa) gəlməzlərsə, bu halda Sığortaçı Sığortalı tərəfindən qiymətli kağızların faktiki və ya fərdi yerləşdirilməsi və ya sığorta müddəti ərzində baş verən, qiymətli kağızların başqa fond birfasında qiymət təyini hadisəsinə əsaslanan, belə hadisənin nəticəsi olan və ya ona aid olan iddia ilə əlaqədar zərərin ödənilməsinə cavabdehlik daşımamalıdır. Hər hansı zərər üzrə sığorta təminatı, bu bənddə göstərilən zərər istisna olmaqla, dəyişməz qalmalıdır.

Bölmə IV. İstisnalar

Sığorta şəhadətnaməsinə başqa cür razılaşdırılmayıbsa, Sığortaçı və Sığortalı Sığortaçının aşağıdakılarla əlaqədar zərər ödənilməsinə görə cavabdehlik daşımadağı barədə razılığa gəlirlər:

1. Dələduzluq və qeyri-etik davranış

1.1. Sığortalı tərəfindən aşağıdakı əməllərin törədilməsinə əsaslanan, bunun nəticəsi olan, buna aid olan və ya hər hansı başqa qaydada əlaqədar olan hər hansı iddia:

- a) Vəzifə öhdəliklərinin qəsdən pozulması,
- b) Qəsdən cinayət törədilməsi və ya qəsdən firıldaçı hərəkətlərə yol verilməsi,
- c) Qanunvericiliyin, normativ-hüquqi aktların və qaydalarının qəsdən pozulması,
- d) Sığortalının qeyri-qanuni şəkildə şəxsi mənfəət və ya üstünlük əldə etməsi.

Bu şərtlə ki, yuxarıda qeyd olunan əməllər məhkəmənin son qərarı ilə müəyyən edilmiş olsun.

1.2. Sığortalının ona cərimə qoyulması şəklində cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması barədə qərarın qəbul edilməsi özlüyündə, onun tərəfindən qəsdən cinayət və ya qəsdən firıldaq əməlinin törədilməsinə kifayət qədər sübut deyildir. Sığortalı tərəfindən qeyd olunan əməllərin törədilməsi faktı, yuxarıda göstəriləyi kimi, məhkəmənin qərarı ilə müəyyən edilməlidir. Buna baxmayaraq, Sığortaçı Sığortalı əleyhinə, Sığortalının yuxarıda göstərilmiş qəsdən cinayət və ya qəsdən firıldaq əməllərinə görə müvafiq cinayət işi qaldırılsa, Sığorta şəhadətnaməsi üzrə sığorta ödənişinin (müdafə xərclərinin ödənişi istisna olmaqla) ödənməsini məhkəmənin son qərarının verilməsinə qədər dayandırılmaq hüququna malikdir. Sığortalı məhkəmənin son qərarı əsasında yuxarıda qeyd olunmuş qəsdən cinayət və ya qəsdən firıldaq əməlinin törədilməsində günahkar hesab edilərsə, Sığortalı ona müdafə xərclərinin ödənilməsi hüququna malik deyil, lakin belə müdafə xərcləri artıq Sığortaçı tərəfindən ödənilmiş olarsa, belə ödənişlər dərhal Sığortaçıya qaytarılmalıdır.

2. Öncədən məlum məsələlər və bildirişlər

2.1. Davranışa, faktlara, hadisələrə və ya məsələlərə, o cümlədən, qanuna zidd hərəkətlərə əsaslanan, onların nəticəsi olan, onlara aid olan və ya hər hansı şəkildə onlarla əlaqədar olan:

- a) Sığorta şəhadətnaməsinin qüvvəyə minməsindən əvvəl qüvvəyə minmiş hər hansı sığorta şəhadətnaməsinə görə hər hansı bildirişin bütövlükdə və ya qismən mövzusu olan, yaxud, daha əvvəl verilmiş belə bildirişdə göstərilən eyni və ya xeyli dərəcədə uyğun faktlardan və ya vəziyyətlərdən asılı olan və ya onlarla əlaqədar olan, və ya
- b) Qüvvəyə minmə tarixinə və tamamilə və ya qismən baş vermiş, yaxud tamamlanmamış hər hansı iddia, məhkəmə prosesinin mövzusu olan, barəsində Sığortalının xəbərdar edildiyi, yaxud, belə İddia, məhkəmə prosesində və ya arbitrai icraatında bildirilmiş eyni və ya xeyli dərəcədə uyğun faktlardan və ya məsələlərdən asılı olan və ya onlarla əlaqədar olan,
- c) Ərizə formasında ədalətli açıqlanmış hər hansı iddia.

3. Sığortalı və ya kənar təşkilat tərəfindən ABŞ tələbləri

3.1. Hər hansı Sığortalı, hər hansı kənar təşkilat, hər hansı şirkət tərəfindən və ya adından irəli sürülmüş hər hansı ABŞ Tələbi.

3.2. Lakin, bu İstisna:

- a) Sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş məbləği aşmamaq şərtilə müdafiə xərclərinə; əmək münasibətləri ilə əlaqədar qanuna zidd hərəkət barədə məlumat verən Sığortalı tərəfindən irəli sürülən hər hansı iddiaya;
- c) bilavasitə və ya dolayısı ilə şirkət və ya kənar təşkilat adından, kənar administrator tərəfindən bəyan edilən və ya dəstəklənən hər hansı iddiaya;
- d) Sığortalı tərəfindən sığorta ödənişinin ödənilməsi ilə əlaqədar bildirilən və ya dəstəklənən hər hansı iddiaya, əgər bu iddia hazırkı sığorta şəhadətnaməsində nəzərdə tutulan sığorta təminatının şamil edildiyi digər bir iddianın nəticəsi olarsa,
- e) keçmiş Sığortalı tərəfindən irəli sürülmüş hər hansı iddiaya,
- f) səhmdarların şirkət və ya kənar təşkilat adından hər hansı səlahiyyətli hüquqi və ya fiziki şəxs tərəfindən, hər hansı Sığortalının müraciəti, yardımı, iştirakı və ya əməkdaşlığı olmadan bildirilmiş və ya dəstəklənmiş hər hansı vasitəli iddiasına,
- g) sığorta ödənişinin ödənilməsi ilə əlaqədar qarşılıqlı tələblərə, üçüncü tərəfin iddiasına və ya digər tələbə, əgər bu iddia hazırkı sığorta şəhadətnaməsində nəzərdə tutulan sığorta təminatının

şamil edildiyi digər bir tələbin tərkib hissəsi olarsa və ya onun birbaşa nəticəsi olarsa, h) Sığortalının heç bir aktiv iştirakı, yardımı və müraciəti olmadan, şirkətə aid ödəniş almaq tələbinə (o cümlədən, vasitəli tələbə) (2002-ci il tarixli Sarbeyns-Oksli qanununun 806-cı maddəsinə və ya qüvvədə olan federal qanunvericiliyin, ştatın qanunvericiliyinin, yerli və ya xarici qanunvericiliyin “məlumatçıların” müdafiəsi barədə başqa analofi müddəasına müvafiq olaraq “məlumatçı” kimi təyin olunan Sığortalının iştirakı, yardımı və ya müraciəti istisna olmaqla) tətbiq olunmur.

4. Pensiya öhdəlikləri

4.1. Dünyanın hər hansı ölkəsinin pensiya qanunvericiliyində, o cümlədən, 1995-ci il tarixli Pensiyalar Barədə Qanun (Böyük Britaniya), 1974-cü il tarixli Pensiya Təminatı barədə Qanun (Amerika Birləşmiş Ştatları), Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan hər hansı analof qanunları, və ya onlara hər hansı dəyişikliklər və əlavələrdə nəzərdə tutulmuş funksiyaların, öhdəlik və vəzifələrin hər hansı faktiki və ya nəzərdə tutulan pozulmasına, yaxud, etibarlı şəxs tərəfindən idarə olunan fondun və ya əlavə ödənişlərin və işçilərin gəlirləri üzrə proqramların etibar edilmiş şəxsinin və ya rəhbərinin öz funksiyalarını yerinə yetirərkən hər hansı fəaliyyəti və ya fəaliyyətsizliyinə və ya belə etibarlı fondla və ya proqramda hər hansı aktiv çatışmazlığına, və ya tənzimləyici orqanın belə etibarlı fondla və proqramla, və ya belə etibarlı fonda və ya proqrama aid zəmanətlə, məlumatla və ya təminatla bağlı tələblərinə hər hansı gəydada əməl olunmamasına əsaslanan, onun nəticəsi olan, ona aid olan və ya hər hansı qaydada onunla əlaqədar olan hər hansı iddia.

5 Sağlamlığa və əmlaka zərər yetirilməsi

5.1 Hər hansı şəxsin bədən xəsarətləri, naxoşluğu, mənəvi və psixoloji sarsıntıları, xəstəlikləri və ya fihimi?nə və ya hər hansı əşyanın zədələnməsinə və ya məhvinə, o cümlədən, ondan istifadə imkanının itməsinə, yaxud, yazılı və ya şifahi formada qəsdən yanlış məlumatların yayılması və ya şərəf və İyaqətin təhqir olunması nəticəsində yetirilmiş zərərə əsaslanan, onların nəticəsi olan, onlara aid olan və Ya hər hansı şəkildə onlarla əlaqədar olan hər hansı iddia.

5.2. Bu istisna aşağıdakılara şamil edilmir:

- a) Mənəvi və psixoloji sarsıntılarla münasibətdə əmək münasibətləri ilə əlaqədar qanuna zidd hərəkətlə bağlı iddia,
- b) Müdafiə xərcləri,
- c) Təminat A ilə bağlı risklər,
- d) Şirkətin səhmdarı tərəfindən, onun bilavasitə və ya vasitəli şəkildə irəli sürülmüş hər hansı iddia.

6. Ətraf mühitin çirklənməsi

6.1. Aşağıdakılara əsaslanan, onların nəticəsi olan, onlara aid olan və ya hər hansı şəkildə onlarla əlaqədar olan hər hansı iddia:

- a) Nüvə materiallarından və ya hər hansı nüvə tullantılarından, onların yandırılması nəticəsində meydana çıxan ionlaşdırıcı və ya radiasiya şüalanması;
- b) Nüvə materiallarının, qurğularının və onların hər hansı tərkib hissələrinin radioaktiv, toksiki, partladıcı və ya başqa təhlükəli xüsusiyyətləri;
- c) Faktiki, ehtimal olunan və ya mövcud təhlükələr: çirkləndirici materialların torpağa və ya səthə, atmosfərə, su axınına və ya su hövzəsinə həm təsadüfən, həm də qəsdən baş verən axması, atqısı, tullantısı və ya sızması; və ya
- d) Çirkləndirici maddələrin, nüvə materiallarının və ya tullantılarının nümunə götürülməsi, monitorinqi, təmizlənməsi, ixracı, saxlanması, emalı, zərərsizləşdirilməsi və ya neytrallaşdırılması ilə əlaqədar hər hansı göstəriş verilməsi və ya tələb olunması.

6.2. Bu istisna aşağıdakılara tətbiq olunmur:

- a) Müdafiə xərcləri,
- b) Şirkətin hər hansı qiymətli kağızlarının sahibinin bilavasitə və ya dolayısı ilə, heç bir kənar təşkilatın, şirkətin və ya Sığortalının təşəbbüsü, könüllü yardımı, iştirakı və ya əməkdaşlığı olmadan irəli sürdüyü hər hansı ödəniş

7. Qiymətli kağızlar və birjalar üzrə komissiya

7.1. 1933-cü ilin Qiymətli Kağızlar Barədə Qanununun (ABŞ), 1934-cü ilin Qiymətli Kağızlar və Birialar Barədə Qanununun (ABŞ), onlara əlavələrin və ya onların qanunvericilik qaydasında təkrar qəbul edilməsinin, və ya hər hansı analofı federal qanunun və ya ştatın qanununun, yaxud, onlara

müvafiq hər hansı ümumi hüquq normasının hər hansı faktiki və ya nəzərdə tutulan pozulmasına əsaslanan, onun nəticəsi olan, ona aid olan və ya hər hansı başqa qaydada bilavasitə və ya dolayısı ilə əlaqədar olan hər hansı iddia.

8. İstisnaların müstəqilliyi

8.1. İstisnaların tətbiqini müəyyən etmək məqsədilə, Sığortalıya aid heç bir fakt, Sığortalının yiyələndiyi məlumatlar və ya belə Sığortalının hərəkətləri, Sığorta Şəhadətnaməsi üzrə sığorta təminatının mövcudluğunu təyin etmək məqsədi ilə digər Sığortalılara şamil edilməyəcək.

9. Digər istisnalar

9.1. Mühəribə, terrorizim, üsyan, xarici düşmənlərin basqını, hərbi hərəkətlər yaxud hərbi əməliyyatlar (mühəribə elan olunub olunmamasından asılı olmayaraq), vətəndaş mühəribəsi, qiyam, xalq hərəkəti, hakimiyyətin hərbi və ya güc yolu ilə zəbt edilməsi, hərbi vəziyyət, kütləvi iğtişaşlar, tətil, dövlət orqanı tərəfindən konfiskasiya, dağıdılma, milliləşdirmə və ya müsadirə və dövlət orqanının sərəncamı ilə əmlakın dağıdılması və ya zədələnməsi nəticəsində birbaşa və ya dolayılı yolla baş vermiş hər hansı itki VƏ zərər və ya hal.

Bölmə V. Ümumi şərtlər

1. Bildiriş və iddia barədə məlumat verilməsi şərtləri

1.1. Sığortalı əleyhinə hər hansı iddiabarədə məlumat Sığortaçıya mümkün qədər tez bir zamanda və sığorta ərzində (və ya tətbiq olunan aşkar etmə müddəti ərzində) bildirilməlidir. Hər hansı iddia barədə bildirişə bütün təfsilatlar, o cümlədən: (i) iddia barədə ətraflı məlumat, (ii) iştirakçı tərəflərin adları, (iii) məhkəmə prosedurunun başlanmasını göstərən hər hansı sənədin surəti, hər hansı rəsmi istintaq, dindirmə və ya təhqiqat işi barədə hər hansı yazılı bildiriş və/və ya hər hansı yazılı xidmət və ya pul tələbi daxil olmalıdır.

1.2. Əgər sığorta müddəti ərzində (və ya tətbiq olunan aşkaretmə müddəti ərzində) iddia qaldırılmasına səbəb olacaq hər hansı vəziyyət məlum olarsa, Sığortalı belə vəziyyət barədə Sığortaçıya yazılı şəkildə məlumat verməlidir. Məlumatı iddianın meydana çıxma mümkünlüyünün ehtimal olunan səbəbləri, eləcə də, yaranmış vəziyyət barədə Sığortalıya məlum olan dərəcədə ətraflı məlumat daxil olmalıdır.

1.3. Əgər iddia və ya vəziyyət barədə bildiriş sığorta şəhadətnaməsinə müvafiq olaraq təqdim olunarsa, belə ilkin iddiada bildirilmiş və ya vəziyyət barədə ilkin bildirişdə açıqlanmış hadisələrə və ya qanuna zidd hərəkətlərə əsaslanarsa və ya onlara aidiyyəti olarsa, ilkin bildirişin təqdim edildiyi anda Sığortalı qarşısında ilk dəfə irəli sürülmüş kimi hesab edilməlidir.

1.4. Sığortalının müəyyən maliyyə vəsaitləri tələb edən (və ya müəyyən maliyyə vəsaitləri ödənilmiş olduqda) istintaqda iştirakının vacibliyini göstərən bildirişin təqdim edilməsi bu cür istintaqın sığortalıya münasibətdə ilk dəfə keçirilməsi kimi qəbul olunur.

2. Müdafiə və əməkdaşlıq

2.1. Sığortalı iddiaya qarşı müdafiə olunmaq üçün tədbirlər görməli və istintaqda iştirakını təmin etməlidir. Sığortaçı sığorta şəhadətnaməsi çərçivəsində hər hansı iddia baxılmasında və ya tənzimlənməsində Sığortalı ilə birlikdə iştirak etmək, eləcə də, Sığortalının belə iddia ilə əlaqədar “görmək niyyətində olduğu hər hansı tədbirlər barədə Sığortalıya məsləhət vermək hüququna malikdir. Sığortalı Sığortaçıya hər hansı iddianın baxılması və tənzimlənməsi və sığorta ödənişlərinin ödənilməsi ilə əlaqədar bütün zəruri etibarnamələri və sənədləri təqdim etməlidir.

2.2. Sığortalı tərəfindən təklif olunan vəkillər, hüquqşünaslar və digər məsləhətçilər təyin olunmazdan əvvəl Sığortaçı tərəfindən təsdiqlənməlidir. Belə təsdiqlin verilməsinə, o cümlədən, Sığortaçı və Sığortalı arasındakı hər hansı ziddiyyətlərlə əlaqədar olaraq ayrıca təmsilçilik ehtiyacının təsdiqlənməsinə əsassız olaraq imtina edilməməlidir.

2.3. Sığortalı Sığortaçının yazılı təsdiqi olmadan, hər hansı iddia tənzimlənməsi cavabdehliyi götürməməli və hər hansı müdafiə xərclərini və ya təmsilçilik xərclərini çəkməməlidir. Sığortaçı

tərəfindən belə təsdiqin verilməsinə əsassız olaraq imtina edilməməli və ya verilməsi ləngidilməməlidir. Sığortaçı özünün yazılı razılığını vermədiyi heç bir zərər, tənzimlənməyə, razılaşmaya və ya götürülmüş öhdəliyə görə cavabdehlik daşımayacaq.

2.4. Sığortalı Sığortaçıya iddianın tənzimlənməsində mane ola biləcək, o cümlədən, lakin məhdudiyət qu'lmadan, subroqasiya və ya başqa analofi hüquqlar baxımından heç bir tədbir görməməlidir.

2.5. İddia bir neçə Sığortalı tərəfindən irəli sürüldüyü halda Sığortalı Sığortaçının belə iddia ilə əlaqədar hər hansı başqa Sığortalı ilə əlaqə saxlamaq öhdəliyi daşımayaacağı ilə razılaşır.

3. Müdafiə xərclərinin avans kimi ödənilməsi

3.1. Sığortaçının əvvəlcədən yazılı razılığının olması (bu cür razılığın verilməsinə heç bir əsas olmadan imtina edilə və ya verilməsi heç bir əsas olmadan ləngidilə bilməz) şərtilə, hər bir iddia ilə əlaqədar Sığortaçı Sığortalıya və ya onun adından, məhkəmənin son qərarı verilənə kimi, çəkildiyi həddə və istənilən halda, belə xərclərlə əlaqədar əsaslı tələbin alındığı andan 90 gün ərzində, müdafiə xərclərini ödəməlidir. İddia və ya onun bir hissəsinin sığorta şəhadətnaməsi üzrə sığorta təminatı ilə təmin olunmayacağı və ya belə sığorta təminatından kənarlaşdırıldığı aşkar olunarsa, bu halda, sığorta təminatı ilə təmin olunmamış hər hansı tərəfə və ya məsələyə aid avans ödənilmiş bütün məbləğlər (o cümlədən, xərclərin bölüşdürülməsi nəzərə alınaraq), belə sığorta təminatına hüququ olmayan Sığortalı tərəfindən Sığortaçıya ödənilməlidir. Bu şərt hər hansı istintaqla əlaqədar hüquqi təmsilçilik xərclərinə də eyni qaydada tətbiq olunmalıdır.

4. İddianın tənzimlənməsi

4.1. Sığortalı iddianın məhkəmədənkənar həll olunması ilə bağlı Sığortaçının hər hansı tövsiyəsinə əməl etməyə razı olmazsa və məhkəməyə müraciət üstünlük verərsə, bu halda Sığortaçının iddia ilə əlaqədar cavabdehliyi Sığortalının Sığortaçının tövsiyəsindən imtina etdiyi tarixədək iddianın məhkəmədənkənar həlli zamanı ödənilə biləcək məbləğin həcmi (müdafiə xərcləri və digər ödənişlər daxil olmaqla) aşmamalıdır.

4.2. Sığorta şəhadətnaməsində və ya qanunvericilikdə başqa cür nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta ödənişi (zərər görə ödəniş) Sığortalının yazılı tələbi əsasında Sığortaçı tərəfindən ödənilir və ya ödənişə sığorta şəhadətnaməsi şərtlərinin və müddələrinin Sığortaçıya təqdim olunacaq bütün sənədlərin (və ya onların lazımı qaydada təsdiqlənmiş surətlərinin) təqdimindən sonra 30 gün ərzində imtina edilir.

4.3 Sığorta ödənişi (zərər görə ödəniş) Sığortaçı tərəfindən , Sığortaçının təqdim etdiyi Sığorta Aktına (əlavə olunur) müvafiq olaraq həyata keçirilir.

4.4. Hər hansı zərərin ödənilməsindən sonra Sığortaçı, qanunvericiliyə və ya sığorta şəhadətnaməsinə müvafiq olaraq, Sığortalının ödənişi əldə etməyə bütünlüklə və ya qismən hüququ çatmadığını aşkar edərsə, Sığortalı alınmasına hüquqları çatmayan ödəniş məbləğini Sığortaçıya qaytarmalıdır.

5. Ödənişlərin növbəliliyi

5.1. Zərər sığorta şəhadətnaməsinə əsasən ödənilməli olarsa, lakin onun ümumi məbləği sığorta şəhadətnaməsi üzrə qalığı sığorta məbləğini aşarsa və ya aşsın, Sığortaçı:

a) Birinci növbədə Sığorta Təminatına A -ya aid zərəri ödəmək, sonra

b) Başqa cür nəzərdə tutulmayıbsa, Sığortaçı zərəri, onun ödəniş vaxtı yetişdikdə, Sığorta Şəhadətnaməsi üzrə digər gələcək iddiaların və ya gələcək ödəniş öhdəliklərinin yaranma potensialını nəzərə almadan, ödəyə bilər.

5.2. Sığortalı bununla razılaşırsa ki, bir neçə sığortalının sığorta şəhadətnaməsi üzrə sığorta ödənişini almaq hüququ olarsa, sığortaçı müvafiq iddialar ilə əlaqədar ödənişləri, belə ödənişlər nəticəsində sığorta məbləğinin azalıb-azala bilməyəcəyindən asılı olmayaraq, sığortalılardan iddianın qəbul edilməsi ardıcılığı ilə ödəmək hüququna malik olur.

5.3. Hər hansı şirkətin, kənar təşkilatın və ya Sığortalının imkansızlığı və ya müflisləşməsi Sığortaçıyı ödəniləcək zərər aid ödənişlərin həyata keçirilməsinin ardıcılığını müəyyən etmək öhdəliyindən azad etməməlidir.

5.4. Bu qaydalarla razılaşıdırılır ki, hazırkı sığorta şəhadətnaməsi üzrə təmin olunan sığorta təminatı Sığortalının mənafeyini və maraqlarını qorumaq məqsədi daşıyır. Şirkət tərəfindən, hər hansı qanunvericiliyə o cümlədən, yerli və ya xarici qanunvericiliklərə müvafiq olaraq, ləğvolunma və ya yenidən təşkil olunma proseduruna başlanarsa (kəndüllü və ya icbari qaydada olub-olmamasından asılı olmayaraq), sığorta şəhadətnaməsinə görə sığortalanmış iddia ilə əlaqədar olaraq, bununla, Sığortalılar:

a) Hər hansı məhkəmə prosesinin avtomatik dayandırılmasını və ya təmin edici tədbirlərin görülməsini tələb etmək hüququndan imtina edirlər, belə müflisləşmə barədə qanunvericiliyə müvafiq olaraq, bunun belə prosedura sığorta şəhadətnaməsindən irəli gələn vəsaitlərə /gəlirlərə tətbiq oluna biləcəyi həddə, və

b) Sığortaçı və ya hər hansı Sığortalı tərəfindən, Sığortalının ləğvi və ya yenidən təşkili ilə əlaqədar prosedura başlanması nəticəsində sığorta şəhadətnaməsi üzrə təmin olunan vəsaitlərə aid məhkəmə prosesinin dayandırılmasından və ya təmin edici tədbirlərin görülməsindən azadolmanın əldə olunması məqsədi ilə hər hansı tədbirlərin görülməsinə imtina etməyəcəklərinə və ya mane olmayacaqlarına razılaşırlar.

6. Hesablaşma valyutası

6.1. Sığorta şəhadətnaməsi üzrə bütün pul məbləğləri, başqa cür nəzərdə tutulmayıncə, AZN ilə ödənilməlidir.

6.2. Əgər sığorta şəhadətnaməsi üzrə məbləğlər AZN-dən fərqli valyuta ilə müəyyən edilmiş olarsa,

başqa cür nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta şəhadətnaməsi üzrə ödənişlər AZN-lə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının belə ödənişin ödənilmə tarixə olan kursla ödənilməlidir.

6.3 Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ödənişlərin xarici valyuta ilə həyata keçirilməsinə yol verdiyi halda, sığorta şəhadətnaməsi üzrə pul məbləğləri xarici valyuta ilə ifadə edilməli və /və ya ödənilməlidir

7. Xərclərin bölüşdürülməsi

Hər hansı Sığortalı və hər hansı başqa sığortalanmamış şəxs /təşkilat arasında birlikdə və ayrılıqda hər hansı maliyyə cavabdehliyi meydana çıxarsa və ya hər hansı xərc çəkilərsə, sığorta şəhadətnaməsinə əsasən Sığortaçı belə cavabdehliyə və ya xərcə uyğun cavabdehlik daşımalıdır ki, bu da, müvafiq hüquq və maliyyə risklərini, Sığortalı və ya digər şəxs(lər) tərəfindən hər hansı iddianın tənzimlənməsi zamanı və ya onun nəticəsində əldə olunmuş nisbi üstünlükləri /faydaları nəzərə alaraq, Sığortalı və digər şəxs(lər) arasında xərclərin ədalətli və bərabər bölüşdürülməsini əks etdirir.

7.2. Sığorta şəhadətnaməsində sığortası təmin olunmuş və ya təmin olunmamış risklərdən irəli gələn hər hansı iddia ilə əlaqədar hər hansı cavabdehlik və ya xərc meydana çıxarsa, sığorta şəhadətnaməsinə əsasən Sığortaçının cavabdehliyi, sığorta şəhadətnaməsində təmin olunmuş və olunmamış məsələlərə aid nisbi hüquqi və maliyyə riskləri nəzərə alınmaqla, xərclərin ədalətli və bərabər bölüşdürülməsini əks etdirən həmin cavabdehliyə və ya xərcə uyğun həddə məhdudlaşır.

7.3 Tərəflər xərclərin bölüşdürülməsi barədə razılığa gələ bilmədikləri halda, Sığortaçı, Sığorta Şəhadətnaməsinin şərtlərinə və müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq yekun məbləğin razılaşdırılmasına və ya müəyyən edilməsinə kimi mübahisə mövzusunda çevrilmədiyi tərəflər tərəfindən təsdiqlənən zərərin məbləğinin ilkin /aralıq ödənişini, o cümlədən, müdafiə xərclərini ödəməlidir.

8. Sığorta məbləğinin, sığorta tarifinin və sığorta haqqının müəyyən edilməsi

8.1. Sığorta məbləği Sığortalı və Sığortaçı arasındakı razılaşma əsasında müəyyən edilir.

8.2. Sığorta şəhadətnaməsinin uzadılması və ya ona əlavə edilməsinə əsasən ödəniləcək hər hansı əlavə "Sığorta haqqı Sığortaçının tələb etdiyi, Sığortalı tərəfindən lazımi qaydada təmin olunan ərizə formasının və sığorta ilə əlaqədar hər hansı əlavə informasiyanın qəbul edilməsi əsasında Sığortaçı tərəfindən hesablanır. Sığorta haqqı sığorta məbləğinə, tarif dərəcəsinə, sığorta şəhadətnaməsi üzrə razılaşdırılmış sığorta təminatına və şərtsiz azadolma məbləğinə əsaslanaraq hesablanır.

8.3. Tarif dərəcə aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$BruttoD. = \frac{NettoD.}{100 - f} \cdot 100$$

Burada, *BruttoD.* - brutto dərəcə, *NettoD.* - netto-dərəcə, *f* - yüklənmə.

Əsaslandırılması: Bu sığorta növü üzrə şirkət daxili və yerli bazarın müvafiq statistikaya malik olmaması netto-dərəcənin hesablanması üçün xarici ölkələrin göstəricilərinin ("benchmarks") istifadə edilməsində zəruriyyət yaradır. Bir sıra Avropa ölkələrinin oxşar sığorta bazarında tətbiq olunan tariflərdən istifadə

edilməsi məqsədə müvafiqdir. Rəhbər işçilərinin məsuliyyətinin sığortalanması üçün Avropa ölkələrinin sığorta bazarında tariflər 0.5-1.5% təşkil edir.

Bu rəqəmlər netto-dərəcə qismində əsas tutulduqda $f = 20\%$ müəyyən edilir və aşağıda göstərilmiş brutto-dərəcələri tətbiq edilir:

$$0.6\% \leq \text{Brutto}D. \leq 1.9\%$$

Qeyd: Müvafiq hallarda yuxarıda göstərilən tarif dərəcələrinə yüksəldirici və azaldırıcı əmsallar tətbiq oluna bilər.

9. Sığorta məbləği

9.1. Sığorta məbləği Sığortaçının bütün Sığortalılar qarşısında irəli sürülmüş bütün iddiaları ilə əlaqədar meydana çıxmış bütün zərərlərə görə ümumi məsuliyyət həddidir. Hər hansı iddiaya görə hər hansı zərərin ödənişi sığorta təminatının həcminə müvafiq olaraq, sığorta məbləğini belə ödəniş həcmi məbləğində azaltmalıdır. Bir sığorta hadisəsi üzrə sığorta ödənişi heç bir halda məsuliyyət həddini aşa bilməz.

9.2. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta məbləği Sığortalı (sığorta olunan) ilə Sığortaçı arasındakı razılığa əsasən müəyyən edilir.

9.3. Tərəflərin razılığına əsasən sığorta müqaviləsində sığorta məbləği daxilində əmlaka vurulan zərəərə, fiziki zərəərə, o cümlədən, səhhətə vurulan zərəərə və ya ölümə görə, və ya digər risklərə görə ayrı-ayrı maksimal sığorta məbləğləri müəyyən edilə bilər.

10. Şərtsiz azadolma məbləği və şərtsiz azadolma məbləğinin geri qaytarılması

10.1. Tətbiq olunan şərtsiz azadolma məbləği sığorta şəhadətnaməsində gösətirilir.

10.2. Heç bir iddiaya heç bir şərtsiz azadolma məbləği tətbiq olunmayacaq, və aşağıdakı hallar baş verərsə, Sığortaçı Sığortalının məruz qaldığı müdafiə xərclərini Sığortaçı tərəfindən artıq ödənilməmiş həddə ödəyəcək:

- a) iddia qəbul edilməzsə və Sığortalı tərəfindən və ya onun adından qarşılıqlı pul ödənişi həyata keçirilməzsə; və
- b) Sığortalı məhkəmənin qüvvəyə minmiş son qərarı ilə, Sığortaçının razılığı ilə məhkəmədən kənar və ya sadələşdirilmiş məhkəmə üsulu ilə həll olunub-olunmamasından asılı olmayaraq, və Sığortalı tərəfindən və ya onun adından heç bir qarşılıqlı pul ödənişi həyata keçirilmədən Sığortalı təqsirkar hesab edilməzsə; və ya
- c) Sığortalı bütün apelyasiya imkanlarının tükənməsindən sonra məhkəmənin qüvvəyə minmiş qərarı ilə təqsirkar hesab edilməzsə.

Bu maddəyə müvafiq hər hansı ödəniş yalnız iddiadan imtina edildiyi və ya Sığortalının cavabdehlikdən azad edilməsi barədə məhkəmənin son qərarının qəbul edildiyi andan etibarən 180 gün ərzində Sığortalı qarşısında eyni və əlaqədar qanuna zidd hərəkətlərə və ya müvafiq iddada bildirilmiş faktlara və məsələlərə aidiyyəti olan hallara əsaslanan və ya onlarla əlaqədar olan digər iddia irəli sürülmədiyi halda həyata keçiriləcək.

10.3. Əvəzi ödənilməyən zərəərə şərtsiz azadolma məbləği tətbiq olunmur. Sığortalının zərərinə və ya Sığortalı tərəfindən ödənilmiş zərəərə gəldikdə, Sığortaçı zərərin yalnız şərtsiz azadolma məbləğini aşan həcmnin ödənilməsinə cavabdehlik daşmalıdır. Şərtsiz azadolma məbləği Sığortaçının zərəərə görə sığorta məbləğinə daxil deyildir. Şərtsiz azadolma məbləği şirkət tərəfindən ödənilməli və sığortalanmamalıdır. Fasiləsiz, təkrarlanan və ya bir-biri ilə əlaqədar olan qanuna zidd hərəkətlərə əsaslanan və ya onlarla əlaqədar olan hər hansı iddia və ya bir sıra iddialar nəticəsində yaranan bütün zərərlərə şərtsiz azadolma məbləği bir dəfə tətbiq olunur.

11. Nəzərdə tutulan kompensasiya (zərərin qarşılığının ödənilməsi)

11.1. Sığortalı direktora, vəzifəli şəxsə və /və ya işçiyə zərərin əvəzinin hər hansı şirkətə qanunla qadağan olunmayan həcmdə ödənilməsini yazılı şəkildə təsdiqləyərsə, lakin hər hansı səbəbdən Sığortalı belə ödənişi ödəyə bilməzsə və ya ödəməkdən imtina edərsə, bu halda Sığortaçı müvafiq iddia nəticəsində meydana çıxan hər hansı zərərin əvəzini Sığortalı adından ödəməlidir. Sığortalıya Kənar administrator təyin olunarsa (kənüllü şəkildə xarici idarəetmə istisna olmaqla) və şirkətin şərtsiz azadolma məbləğinin ödənilməsi üçün kifayət qədər vəsaiti olmazsa, bu halda heç bir şərtsiz azadolma məbləği tətbiq olunmamalıdır.

12. Digər sığorta növləri və vəsaitlərin toplanmaması

12.1. Sığorta şəhadətnaməsi zərərin, yalnız belə zərərin məbləği (i) kənar təşkilatla sığortalı qismində və ya onun direktorlarının, rəhbər işçilərinin maraqları baxımından bağlanmış vəzifəli şəxslərin cavabdehliyinin sığortalanması üzrə qüvvədə olan hər hansı sığorta şəhadətnaməsinə görə ödəniləcək məbləği (əgər belə müqavilədə belə kənar təşkilat tərəfindən direktora və ya rəhbər işçiyə sığorta təminatı nəzərdə tutularsa); və ya (ii) yalnız Sığorta Təminatına A müvafiq olaraq, kənar təşkilat tərəfindən və ya kənar təşkilatın direktoru, yaxud rəhbər işçisi tərəfindən təmin edilən hər hansı sığorta ödənişini aşmayacaq qismində ödənilməsini təmin edir.

13. Subroqasiya

13.1. Sığorta şəhadətnaməsi üzrə ödənişin həyata keçirilməsi zamanı Sığortalının belə ödənişin tam məbləğdə əldə olunması ilə bağlı bütün hüquqları subroqasiya qaydası ilə Sığortaçıya keçməlidir. Bundan əlavə, Sığortalı Sığortaçıya müvafiq ödənişlə əlaqədar iddia qaldırmaqdan və ya tələb irəli sürməkdən ötrü lazım ola bilən hər hansı və bütün sənədlərin tərtibini və hər hansı digər tədbirləri öz hesabına həyata keçirməlidir. Subroqasiya qaydasında əldə olunan hər hansı ödəniş birinci növbədə, belə ödənişin tələb olunması üçün sərf olunmuş xərclərə, sonra, Sığortaçının xərclərinin məsuliyyət həddi (sığorta məbləği) dərəcəsinə ödənilməsinə sərf olunmalı və bundan sonra, qalan məbləğ Sığortalının hesabına keçirilməlidir. Sığortaçı öz subroqasiya hüquqlarından hər hansı iddia ilə əlaqədar heç bir Sığortalı əleyhinə istifadə etməməlidir.

14. Hüquqların ötürülməməsi

14.1. Sığorta şəhadətnaməsi və ona aid bütün hüquqlar Sığortaçını əvvəlcədən yazılı razılığı olmadan başqasına ötürülməməlidir. Lakin, belə yazılı razılığın verilməsinə əsassız olaraq imtina edilə və ya onun verilməsi əsassız olaraq ləngidilə bilməz.

15. Sığorta müqaviləsi

15.1. Sığorta müqaviləsi Sığortalının yazılı ərizəsi əsasında bağlanır. Ərizə sığorta müqaviləsinin ayrılmaz tərkib hissəsi və əsasını təşkil edir.

15.1.2. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən Sığortalı riskin dərəcəsinin müəyyən edilməsi üçün əhəmiyyətli və ona məlum olan bütün hallar haqqında Sığortaçıya məlumat verməlidir. Sığortalının ərizə formasında qeyd etdiyi hallar həmçinin əhəmiyyətli hallar hesab edilir.

Sığorta müqaviləsi bağlandıqdan sonra Sığortalının Sığortaçıya bilərəkdən yalan məlumatlar verməsi müəyyən edilərsə, Sığortaçı müqavilənin etibarsız hesab edilməsini tələb edə bilər.

15.1.3. Sığorta müqaviləsinin bağlanması faktı sığorta qaydaları əlavə edilməklə, Sığortalıya verilən sığorta şəhadətnaməsi ilə təsdiq edilir.

15.2. Sığorta müqaviləsinin tərəfləri

15.2. Sığortaçı

15.2.1. Bu Qaydalara əsasən Sığortaçı “Paşa Sığorta” ASC-dir.

15.3. Sığortalı

15.3.1. Şəhadətnamədə və Ərizə formasında adı Sığortalı kimi göstərilən Şirkət və direktor (rəhbər işçi).

16. Sığorta haqqı

16.1. Sığorta haqqı sığorta tariflərinə əsasən hesablanır.

16.2. Sığorta haqqı bir dəfəyə ödənilir və ya tərəflərin razılığına əsasən hissə-hissə ödənilə bilər.

16.3. Sığorta haqqının ödənilməsi gün, pul vəsaitinin Sığortaçının bank hesabına və ya kassasına daxil olduğu gün hesab olunur.

16.4. Müqavilədə başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsi gün saat 24:00-da, lakin şəhadətnamədə göstərilmiş sığorta müddətinin başlanma tarixindən tez olmayaraq qüvvəyə minir.

16.5. Sığorta haqqı və ya onun növbəti hissəsi sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətə ödənilmədikdə və ya sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulduğundan daha az məbləğdə ödənilmədikdə, sığorta müqaviləsində sığorta haqqının və ya onun növbəti hissəsinin ödəniş günü kimi nəzərdə tutulmuş tarixdən sonrakı gün saat 24:00-dan Sığortaçı sığorta ödənişi vermək öhdəliyindən azad edilir.

16.5.1. Bu halda sığortaçı onun ödənilməsi üçün bu qaydaların yazılı surətdə 15 günə qədər əlavə müddət müəyyən edə bilər.

16.5.2. Hər bir halda sığorta haqqı və ya onun razılaşdırılmış ilk hissəsi sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən 1 aydan gec olmayaraq ödənilməlidir.

16.6. Sığortalı sığorta haqqını və ya onun növbəti hissəsini sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə ödəmədikdə, Sığortaçı sığorta müqaviləsinə xitam verə bilər və ya birtərəfli qaydada müqavilənin icrasından imtina edə bilər.

17. Sığorta ərazisi

17.1. Sığorta ərazisi – sığorta müqaviləsi ilə razılaşdırılmış ərazi həddlərində təminatda hesab olunur.

18. Sığorta müddəti

18.1. Sığorta müddəti, sığorta şəhadətnaməsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta müqaviləsinin bağlandığı gün saat 24:00-da başlanır və, sığorta müqaviləsinə əsasən həmin müqavilənin qüvvədə olduğu sonuncu gün saat 24:00-da başa çatır.

19. Şərikli sığorta

19.1. Şərikli sığorta bir neçə sığortaçının aralarında bağladıkları müqaviləyə müvafiq olaraq, sığorta ödənişi üzrə öhdəlikləri bölüşdürməklə sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş sığorta risklərini eyni zamanda sığortalamaları ilə bağlı fəaliyyət və bununla əlaqədar yaranan münasibətlərdir.

19.2. Sığorta obyektini bir müqavilə ilə bir neçə sığortaçı tərəfindən sığortalana bilər. Bu müqavilədə hər bir sığortaçının razılaşdırılmış paylar əsasında hüquq və vəzifələrini müəyyən edən şərtlər olmalıdır.

19.3. Sığortalı qarşısında öhdəliyi öz payı miqdarında olmaqla şərikli sığortaçılarından biri sığortalı ilə münasibətdə bütün şərikləri təmsil edə bilər.

19.4. Müvafiq sığorta növü üzrə fəaliyyət göstərməyə icazəsi olmayan sığortaçı şərikli sığortada iştirak edə bilməz.

20. Sığorta müqaviləsinə əlavə və dəyişikliklərin edilməsi

20.1. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində sığortalı və sığortaçı, faydalanan şəxsin (əgər varsa) yazılı razılığı ilə müqavilənin müəyyən şərtlərinin dəyişdirilməsi, həmçinin ona müəyyən əlavələr edilməsi barədə razılığa gələ bilirlər.

21. Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi

21.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda xitam verilir:

21.1.1. Müqavilənin müddəti bitdikdə;

21.1.2. Sığortaçı müqavilə üzrə Sığortalı qarşısında öhdəliklərini tam həcmdə icra etdikdə;

21.1.3. Sığortalı sığorta haqqlarını müqavilə ilə müəyyən olunmuş müddətdə ödəmədikdə;

21.1.4. Sığortaçı, Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları əsasında ləğv edildikdə;

21.1.5. Sığorta müqaviləsinin etibarsız hesab olunması haqqında məhkəmə tərəfindən qərar qəbul edildikdə;

21.1.6. Sığorta marağı artıq mövcud olmadıqda;

21.1.7. Sığorta predmeti artıq mövcud olmadıqda.

21.1.8. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulan digər hallarda.

21.2. Sığorta müqaviləsinə Sığortalının və ya Sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilə bilər.

21.3. Bu barədə tərəflər bir-birini, qanunla müəyyən edilən hallar istisna olmaqla, azı 30 (otuz) gün əvvəl yazılı surətdə xəbərdar etməlidirlər.

21.4. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermənin nəticələri

21.4.1. Sığorta müqaviləsinə sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqqlarını ona qaytarır; əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı sığorta haqqlarını bütünlüklə sığortalıya qaytarır.

21.4.2. Sığorta müqaviləsinə sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığorta haqqlarını bütünlüklə sığortalıya qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərcləri çıxılmaqla, müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqqlarını qaytarır.

21.4.3. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı sığortalıya qaytarılmır.

21.4.4. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqından az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı

məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu maddənin 21.4.1-ci və 21.4.2-ci bəndlərində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

21.4.5. Sığorta müqaviləsi məhkəmə qərarı əsasında (sığortalı məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilmişdirsə, yaxud onun fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmənin qərarı ilə məhdudlaşdırılmışdırsa) xitam verilmiş hesab edildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqqlarını, bu maddənin 21.4.3.-cü və 21.4.4.-cü bəndlərinin tələbləri nəzərə alınmaqla, sığortalının qanuni nümayəndəsinə qaytarır.

22. Tərəflərin hüquq və öhdəlikləri

22.1. Sığortalının aşağıdakı hüquqları var:

22.1.1. Sığorta hadisəsi baş verdikdə sığorta ödənişi almaq;

22.1.2. Sığortaçıdan sığorta müqaviləsi üzrə öhdəliklərin icrasını tələb etmək;

22.1.3. Sığortaçıdan kommersiya sirri olmayan, onun maliyyə sabitliyi ilə bağlı məlumatı istəmək;

- 22.1.4. Sığorta müqaviləsinə əlavə və dəyişiklik etmək;
- 22.1.5. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermək;
- 22.1.6. İtirilmiş şəhadətnamənin yerinə dublikatını almaq;
- 22.1.7. Mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hüquqlar.

23. Sığortalının aşağıdakı vəzifələri var:

- 23.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən, Sığortaçıya sığorta riskinin qiymətləndirilməsi üçün əhəmiyyətli olan və ona məlum olan hallar, həmçinin bu sığorta obyektinə bağlı bağlanmış və ya bağlanan sığorta müqavilələri haqqında məlumat verməlidir;
- 23.2. Zərərin qarşısının alınması və azaldılması üçün bütün zəruri tədbirlər görməli, sığorta haqqını vaxtında ödəməli;
- 23.3. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalı özünə məlum olan və sığortaçının müqavilədən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən bütün hallar barədə sığortaçıya məlumat verməlidir, riskin dərəcəsinin sonradan dəyişilməsi barədə sığortaçıya məlumat verməli;
- 23.4. Sığorta müqaviləsi qüvvədə olduğu müddət ərzində sığorta müqaviləsi bağlanarkən Sığortaçıya bildirdiyi hallarda sığorta riskinin artmasına əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə biləcək əhəmiyyətli dəyişikliklər haqqında ona məlum olduqdan sonra dərhal Sığortaçıya məlumat verməlidir;
- 23.5. Sığorta hadisəsi faktının mövcudluğunu sübut etmək vəzifəsi Sığortalının üzərinə düşür və Sığortalı qanunvericilik və formalaşmış təcrübə ilə tələb olunan sənədlər də daxil olmaqla Sığortaçını bütün zəruri sənədlərlə təmin etməlidir;
- 23.6. Bu Şərtlərin və sığorta müqaviləsinin müddəalarına riayət etmək;
- 23.7. Sığorta hadisəsi baş verdikdə:
  - sığorta hadisəsinin səbəblərinin, gedişinin və nəticələrinin araşdırılması üçün zəruri bütün tədbirləri görmək;
  - dərhal, lakin hər bir halda 3 gündən gec olmayaraq (istirahət və bayram günlərindən başqa) məlumat faktını təsbit etməyə imkan verən mümkün olan üsulla bu haqda Sığortaçıya və səlahiyyətli orqanlara məlumat vermək;
  - sığorta hadisəsi ilə bağlı ona qarşı irəli sürülən tələblər haqqında Sığortaçıya dərhal məlumat vermək;
  - sığorta hadisələri üzrə zərərin ödənilməsinə dair tələblər irəli sürüldükdə, Sığortaçıya məhkəmə və məhkəmədən kənar müdafiədə bütün mümkün dəstəyi göstərmək;
  - sığorta hadisəsinin səbəblərinin, gedişinin və nəticələri, vurulmuş zərərin xarakteri və həcmi haqqında mülahizə yeritməyə imkan verən bütün mümkün məlumat və sənədləri Sığortaçıya təqdim etmək;
  - sığortaçı sığorta hadisəsi ilə bağlı həm onun, həm də Sığortalının maraqlarının müdafiəsi üçün öz vəkili və ya digər səlahiyyətli şəxsin təyin olunmasını zəruri hesab etdikdə - bu cür maraqların müdafiəsi üçün Sığortaçının göstərdiyi şəxslərə etibarnamə və ya digər zəruri sənədləri vermək. Sığorta hadisəsi ilə bağlı məhkəmədə Sığortalının maraqlarını təmsil etmək və ya digər şəkildə Sığortalının hüquqi müdafiəsini həyata keçirmək Sığortaçının öhdəliyi deyil, hüququdur. Sığortaçı məhkəmədə Sığortalının maraqlarını təmsil etməkdən imtina etdikdə, o, bu cür proseslərdə Sığortalının maraqlarını müdafiə edən vəkillərin xidmətlərinin ödənilməsi üzrə faktiki xərcləri Sığortalıya ödəməlidir. Bu cür xərclər sığorta müqaviləsinin müəyyən etdiyi məsuliyyət həddində ödənilir;
  - sığortaçının razılığı olmadan, ödəniş verməmək, sığorta hadisəsi ilə bağlı ona qarşı irəli sürülən tələbləri qismən və ya tam qəbul etməmək, həmçinin bu cür tələblərin tənzimlənməsi üzrə hər hansı birbaşa və ya dolaylı öhdəliklər qəbul etməmək;
- 23.8. Mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələr.

24. Sığortaçının aşağıdakı hüquqları var:

- 24.1. Sığortalının bildirdiyi məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq;
- 24.2. Sığorta hadisələrinin qarşısının alınması üzrə Sığortalıya tövsiyələr vermək;
- 24.3. Sığorta hadisəsinin səbəb və hallarını müstəqil şəkildə araşdırmaq, zəruri hallarda sığorta hadisəsi faktı üzrə səlahiyyətli orqanlara sorğu göndərmək
- 24.4. Sığortalı sığorta müqaviləsinin şərtlərini və bu Şərtləri yerin yetirmədikdə, sığorta müqaviləsinin icrasından birtərəfli qaydada imtina etmək və ya sığorta müqaviləsinə xitam verilməsini tələb etmək;
- 24.5. Riskin dərəcəsi dəyişdikdə, sığorta müqaviləsinin şərtlərinin dəyişdirilməsini tələb etmək; sığorta hadisəsi nəticəsində vurulmuş zərərin ödənilməsinə dair Sığortalının adından danışıqlar aparmaq və razılığa gəlmək;
- 24.6. Sığortalının maraqlarını məhkəmədə təmsil etmək və ya digər şəkildə sığorta hadisəsi ilə bağlı Sığortalının hüquqi müdafiəsini həyata keçirmək. Sığortaçının bu hüququ onun öhdəliyi deyil.
- 24.7. Mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hüquqlar
- 24.8. Sığortaçının öz peşəkar fəaliyyəti nəticəsində Sığortalı (sığorta olunan), zərər çəkmiş üçüncü şəxs və onların əmlak vəziyyəti haqqında əldə etdiyi məlumatı açıqlamaq hüququ yoxdur. Sığorta sirtinin pozulmasına görə Sığortaçı pozulmuş hüquqların növündən və xarakterindən asılı olaraq mülki qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyır.

25. Sığortaçının aşağıdakı vəzifələri var:

- 25.1. Sığortalını sığorta qaydaları ilə tanış etməli;
- 25.2. Sığorta haqqı və ya onun birinci hissəsi ödənildikdən sonra Sığortalıya sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün əsas olan sığorta şəhadətnaməsini (sığorta müqaviləsi vahid sənəd şəklində bağlanmadıqda) və sığorta şərtlərinin bir nümunəsini vermək (onlar daha əvvəl Sığortalıya verilməyibsə);
- 25.3. Bu qaydaların və sığorta müqaviləsinin müddəalarına riayət etmək;
- 25.4. Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallardan başqa, Sığortalının əmlak vəziyyəti, o cümlədən kommersiya sirri olan məlumatları yaymamaq;
- 25.5. Sığorta hadisəsinin baş verməsi haqqında məlumat aldıqdan sonra zərərin tənzimlənməsi ilə bağlı məsələlərin baxılmasına başlamaq, sığorta hadisəsinin hallarını aydınlaşdırmaq, sığorta aktını tərtib etmək və zərərin həcmi müəyyən etmək;
- 25.6. Sığorta hadisəsi üzrə zəruri sənədləri aldıqdan sonra sığorta ödənişinin məbləğini hesablamaq və sığorta müqaviləsinin müəyyən etdiyi müddət ərzində sığorta ödənişini vermək (və ya əsas olduqda ödənişdən imtina etmək).
- 25.7. Sığorta hadisəsinin baş verməsi haqqında məlumat aldıqdan sonra:
  - sığorta hadisəsinin baş verdiyi yerə baxış keçirmək, sığorta aktını tərtib etmək və Sığortalının təqdim etdiyi sənədlər əsasında zərərin həcmi müəyyən etmək;
  - sığorta ödənişinin məbləğini hesablamaq;
  - bu Şərtlərlə müəyyən edilmiş müddətdə sığorta aktı və zərərin məbləğinin hesablanması əsasında sığorta ödənişini vermək.
- 25.8. mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələr

26. Sığorta hadisəsi baş verdikdə Sığortalının öhdəlikləri:

- 26.1. Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə Sığortalı, hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda, qanunvericiliyə uyğun olaraq, həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməlidir.
  - 26.1.1. zərərin qarşısının alınması və ya təsirinin azaldılması və zərər vurulmuş əmlakın xilas edilməsi üçün bütün mümkün tədbirləri görməlidir.

27. Zərərin müəyyən edilməsi və sığorta ödənişinin verilməsi:

27.1. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin miqdarını sığortalının, sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin, yaxud onların nümayəndəsinin təqdim etdiyi sığorta tələbi əsasında sığortaçı müəyyən edir.

27.2. Sığortaçı dəymiş zərəri müxtəlif üsullarla, bilavasitə özü və ya sığorta qanunvericiliyinin tələblərini nəzərə almaqla təyin etdiyi sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən müvafiq şəxs vasitəsilə qiymətləndirir.

27.3. Tək iddia və ya istintaq bu qaydaların bir neçə təminatına əsasən qismən təminat altına daxil olunduğu halda, azadolma məbləği ayrıca hər bir təminat üzrə müvafiq iddia və ya istintaq üçün tətbiq olunur və tək hər bir iddia və ya istintaq üzrə tətbiq olunan azadolmalar belə tətbiq olunmuş azadolma məbləğlərin cəminin tərtibi olacaqdır. Hər bir iddia və ya istintaq üzrə son təyin olunmuş ümumi azadolma məbləği sığorta şəhadətnaməsində qeyd olunan ən maksimal azadolma məbləğini heç bir halda keçməməlidir.

27.4. Sığortaçının razılığı olmadan heç bir müdafiə xərcləri həyata keçirilməyəcəkdir və Sığortaçının belə razılığı əsassız rədd edilə və ya təxirə salına bilməz.

27.5. Əgər başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, müdafiə xərcləri məsuliyyət limitinin bir hissəsi sayılır və onun azalmasına səbəb olacaqdır.

27.6. Qanunla icazə verilmiş, Sığortalı şəxslər Şirkət tərəfindən zərər məbləğini ödəmədiyi hallarda, Sığortaçı belə zərərin əvəzini ödəməyə razılıq verir. Belə hallarda, Sığortalı sığorta şəhadətnaməsində qeyd olunan azadolma məbləğinin əvəzini Sığortaçıya ödəmək məcburiyyətindədir, lakin sığorta şəhadətnaməsinin sahibi müflis elan olunduğu hallar istisna olmaqla. Sığortaçı zərər baş verdiyi tərzində zərər əvəzini ödəyəcəkdir.

27.7. Sığortalı digər sığorta bölmələri üzrə ödənişlərdən imtina etmək və ya ödəniş məbləğinin miqdarını müəyyənləşdirmək qabiliyyətindədir. Başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta ödənişdən imtina olunması və ya təxirə salınmasından asılı olmayaraq, Sığortaçı sığorta limitinin tükəndiyi halda itkinin əvəzini ödəməyə borclu deyil.

27.8. Sığorta hadisəsinin araşdırılması və zərərin qiymətləndirilməsi üçün təyin olunan müstəqil ekspertlər yaxud auditorlar və sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxslər bununla bağlı sığortaçının malik olduğu bütün hüquqlardan istifadə edə bilirlər.

28. Ödənişdən imtinanın əsasları

28.1. Sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsindən aşağıdakı hallarda imtina edir:

28.1.1. sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;

28.1.2. müqavilə ilə başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, hadisənin baş verməsinin səbəbi təminata istisna hesab olunan halların nəticəsi olması;

28.1.3. sığortalının sığortalanmış əmlaka dəyən zərərin qarşısını almaq və ya həcmi azaltmaq üçün lazımı və mümkün tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda, həmin tədbirləri qəsdən görməməsi; bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, sığortalı mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;

28.1.4. sığortalı, sığorta olunan və ya faydalanan şəxsin zərərin əvəzini tam olaraq zərər dəyməsində təqsirli olan şəxsdən alması; zərərvuran zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edilir.

28.1.5. baş vermiş hadisənin qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi;

28.1.9. sığorta hadisəsinin sığorta haqqı və ya onun hər hansı bir hissəsinin qanunvericilikdə və ya müqavilədə nəzərdə tutulmuş ödənilməsi müddəti başa çatdıqdan 15 gün sonra və ya sığortaçının müəyyən etdiyi müddətin başa çatmasından 3 gün sonra baş verməsi halında sığorta haqqı və ya onun müvafiq hissəsi ödənilməmiş olduqda;

28.1.10. sığorta qaydalarında nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

29. Tərəflərin məsuliyyəti

29.1. Bu Qaydaların şərtlərinin yerinə yetirilməməsinə və ya lazımı qaydada yerinə yetirilməməsinə görə tərəflər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

30. İkili sığorta

30.1. Bu növ sığortaya itki və zərərlər baş verdiyi an bu müqavilədən başqa qüvvədə olan hər hansı digər sığorta müqaviləsi və ya müqavilələri ilə təminat verilmişdirsə, istənilən fransiza daxil olmaqla zərərin digər sığorta müqaviləsi və ya müqavilələri üzrə müəyyən olunmuş sığorta məbləğindən artıq olan hissəsi (bu sığorta müqaviləsində göstərilən sığorta məbləğindən artıq olmamaq şərti ilə üzrə) istisna olmaqla belə itki və zərərlərə təminat verilmir.

31. İş sirlərinin gizli saxlanması

31.1. Sığortaçı, Sığortalıya aid öyrəndiyi və ya iş prosesində öyrənəcəyi iş sirlərini gizli saxlamadığı halda Sığortalıya dəyən maddi və ya mənəvi zərəərə görə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyır

32. Mübahisələrin həlli qaydası

32.1. Bu Qaydalara əsasən bağlanmış sığorta müqaviləsindən irəli gələn bütün mübahisələr ilkin olaraq danışıqlar yolu ilə pretenziya qaydasında, tərəflər arasında razılığa gəlinmədiyi təqdirdə isə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq məhkəmələr